

SOTILASAIKAKAUSLEHTI

04/2024

UPSEERILIITTO.FI

Puolustusvoimat osana Naton suorituskykyä

– Puolustusvoimain komentajan haastattelu > [Sivu 26](#)

TEKOÄLY JA KOGNITIIVINEN SODANKÄYNTI / ECOCIDE / KOKEMUKSIA NATO-OPERAATIOISTA

TOIMITUS

Julkaisija

Upseeriliitto ry
www.upseeriliitto.fi

Vastaava päätoimittaja

Martti Lehto
puh. 040 525 6630
lehto.martti@kolumbus.fi

Toimitussihteeri, lehden taitto

Marko Varama
puh. 040 844 8255
varama@upseeriliitto.fi

Toimittajat

2. pääkirjoitus – Ville Viita
Historia – Ohto Manninen
Polttopiste – J-A Puistola
Sotatekniikka – Jyri Kosola

Toimituksen osoite

Laivastokatu 1 B, 00160 Helsinki

Ilmoitustilan myynti

Juha Halminen
puh. 050 592 2722
Hämeentie 7, 30100 Forssa
juha.halminen@mediaosasto.fi

Tilaushinnat

Vuosikerta 6 numeroa) 40 euroa.
Irttonumerot 8 euroa +
postimaksu.
Osoitteenmuutokset ja tilaukset:
Toimituksen sihteeri Erja Elopuro
puh. 040 537 1799
elopuro@upseeriliitto.fi

Aikakausmedia ry:n jäsen
ISSN 0038-1675

Kansikuva: Puolustusvoimain
komentaja, kenraali
Janne Jaakkola
Kuva: Puolustusvoimat

99. vuosikerta
Numero 1016

AO-Paino 2024

SOTILASAIKAKAUSLEHTI 04/2024

> SISÄLTÖ

PÄÄKIRJOITUKSET

**Kokonaisturvallisuus ja kokonaismaanpuolustus
rakentavat resilienssiämme > s. 5**

Martti Lehto, päätoimittaja

Maistereita puhuttaa työn kannustavuus ja jaksaminen > s. 7

Ville Viita, puheenjohtaja

EDUNVALVONTA

Joukkorakenteen palkkaus > s. 9

Neuvottelut Naton rauhanajan puolustuksen palkkauksesta on aloitettu

Upseeriliitto SuomiAreenalla > s. 10

Rajavartiolaitos pitää huolen omistaan > s. 11

“The JEF - Working Together as One.” > s. 14

Merellä Naton laivasto-osastossa > s. 18

Ilmavoimat Romaniassa Nato-tehtävissä > s. 16

HENKILÖ

3. päätoiminen pääluottamusmies kapteeniluutnantti

Markus Halme tuo vahvennusta edunvalvontaan > s. 12

PALSTAT

Kirjat > s. 22

- Marcus Lindqvist: Sotilas nro 13

- Pasi Patokallio: Minä, aseet ja maailma

Oskari > s. 37

Polttopiste > s. 50

Summer of '24

Historia > s. 52

Miehitysuhasta välirauhaan vuonna 1944

Sotatekniikka > s. 56

Aluevalvonta ajan tasalle

Jäsenuutisia > s. 60

TEEMA: PUOLUSTUSVOIMAT

> ARTIKKELIT

Puolustusvoimain komentajan haastattelu

Kenraali Janne Jaakkola: "Suomen kansallinen puolustuskyky on tärkein voimavaramme – se on yhteensovittava parhaalla mahdollisella tavalla osaksi Naton suorituskyyä."

> s. 26

Ecocide

Ympäristötuhot Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen keinona.

> s. 32

Tekoäly ja kognitiivinen sodankäynti

Lähihorisontin suurin uhka demokratialle?

> s. 38

On liian helppoa välttää asevelvollisuus

Asevelvollisuusjärjestelmän perusta on koetuksella.

> s. 44

HAUTAA AJATUKSET KALLIISTA HENKIVAKUUTUKSESTA

Jäsenedulla säästät jopa satoja euroja

Epätietoisuus on huonoimpia syitä kuopata läheisten taloudellinen tulevaisuus. Tosi-asiassa henkivakuutus maksaa vähemmän kuin luulet. Upseeriliiton jäsenenä saat Kalevasta merkittävästi edullisemman henkivakuutuksen 61 % alennuksella. Voit vakuuttaa myös puolisosi yhteisellä pariturvalla – riittää, että toinen teistä on jäsen.

Upseeriliiton
jäsenedulla

Vuosittainen säästö ka.

472 eur

ALENNUS

-61 %

ALENNUS

HYÖDYNÄ AINUTLAATUINEN
JÄSENETUSI »

[www.kalevavakuutus.fi/
upseeriliitto](http://www.kalevavakuutus.fi/upseeriliitto)

Martti Lehto, eversti, ST

Kokonaisturvallisuus ja kokonaismaanpuolustus rakentavat resilienssiämme

Suomessa on koko itsenäisyyden ajan maan kriisinkestävyys – nykytermein resilienssi – ollut keskeinen turvallisuusnäkökulma. Puolustusvoimien, eri viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistoiminta on nähty keskeisenä toimintamuotona varautumisessa poikkeusoloihin ja sotaan.

Formaalin muodon tällainen näkemys alkoi saada parlamentaaristen puolustuskomiteoiden myötä, joissa käsiteltiin Puolustusvoimia osana yhteiskuntaa ja sen roolia sotilaallisen maanpuolustuksen ohella. Puolustusvoimat haluttiin jäsentää enemmän osaksi yhteiskunnallista päätöksentekoa. Aluksi kysymys ei ollut ensisijaisesti kokonaisvaltaisesta varautumisesta, vaan ennemminkin yhteiskunnan politisoitumisesta. Neuvottelu- ja suunnittelukunnat yhteensovittivat eri alojen valmistelua.

Ensimmäisen parlamentaarisen puolustuskomitean 1970–1971 tehtävänä oli ”selvittää, minkälaiset tehtävät puolustuslaitokselle tulisi asettaa turvallisuuspoliittisen kokonaisratkaisumme osana ja minkälaisiin sotilaallisiin suoritteisiin puolustuslaitoksen tulisi kyetä.” Alkoi prosessi, jossa maan turvallisuutta tarkasteltiin laaja-alaisesti ottaen mukaan eri hallinnon ja talouden alat poikkeusoloihin varautumiseksi. Rakensimme kokonaismaanpuolustuksen konseptia.

Euroopassa luovuttiin asteittain asevelvollisuudesta ja Neuvostoliiton romahdettua vuonna 1991 useissa maissa asevoimia kehitettiin enemmän kriisinhallintaan kykeneviksi, osaaminen laajamittaisen hyökkäyksen torjuntaan supistui. Venäjän hyökättyä Ukrainaan illuusio rauhasta Euroopassa on romuttunut ja tarve maanpuolustuksen vahvistamiseen eri maissa korostunut. Suomella on ollut viisautta ylläpitää ky-

kyä laajamittaisen hyökkäyksen torjuntaan sekä malleja, jossa kaikkiin elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin varaudutaan yhteistyössä kaikkien yhteiskuntamme toimijoiden kanssa. Monet ovat kiinnostuneita puolustusratkaisustamme.

Kokonaismaanpuolustus on kansallinen toimintamallimme, jossa kaikkia laaja-alaisia turvallisuushkia, niiden edellyttämää varautumista sekä kriisitilanteiden hallinnassa tarvittavia toimenpiteitä tarkastellaan kokonaisuutena. Jokaisella hallinnonalalla, elinkeinoelämällä ja kansalaisjärjestöillä on oma roolinsa ja tehtävänsä.

Suomen lähtökohtana on laaja turvallisuusajattelu, kokonaisturvallisuus ja koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntäminen. Resilienssissä otetaan huomioon elinkeinoelämän vahvistunut rooli ja kansalaisjärjestöjen merkitys. Ratkaisevaa on yhteistyö. Hallituksen tämän vuoden budjetissa todetaan: ”Tavoitteena on toimintaympäristön vaatimuksia vastaavat toimintaedellytykset puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Painopisteenä on Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta.”

Uusi yhteiskunnan turvallisuusstrategian luonnos korostaa meidän kokonaisturvallisuutemme toimintamallin vahvuutta, koska se kattaa kaikki yhteiskunnan sektorit ja tasot sekä huomioi kansainväliset velvoitteet. Näitä velvoitteita tulee erityisesti EU:n suunnalta, näistä viimeisimpänä NIS2-direktiivi.

Kokonaisturvallisuuden ja -maanpuolustuksen verkostojen joustava tiedonvaihto, tilanneymmärrys ja yhteiset tavoitteet osallistavat kaikki toimijat Suomen ainutlaatuisen resilienssin toteuttamiseen. ■

Millog

TOIMINTASI TURVAAJA.

Varmaa toimintaa kaluston koko elinjaksole.

MILLOG.FI

f y in | @Millog

Ville Viita, everstiluutnantti

Maistereita puhuttaa työn kannustavuus ja jaksaminen

Valmistunut SM12 maisterikurssi sai Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorilta, kurssin johdolta, opettajilta ja Puolustusvoimien komentajalta erinomaisen hyvät arvosanat. Tähän on helppo yhtyä. Oma kokemukseni on, että kurssi oli aktiivinen, keskustelevalta, oppimishaluinen ja asioista kiinnostunut. Nuoremmissa on tulevaisuus.

Kysyin kurssilta palautetta. Mitkä ovat maisteriksi valmistuneen upseerin näkökulmasta kolme tärkeintä edunvalvonnan asiaa? Olen keskustellut viime vuosien aikana pohjoismaisten kollegoiden kanssa sotilaiden tarpeista ja pysyvyydestä. Esille on noussut upseerien ulosvirtaus juuri siinä vaiheessa, kun virkauralla siirrytään maisterikurssille.

Nuorten upseerien palkkaus resonoi myös maistereilla. Puolustusvoimien upseerit kokevat palkan olevan kokonaisuudessaan kannustava kurssin jälkeen. Palkkoja ei kuitenkaan voi verrata yksityisen sektorin johtajatehtäviin. ”Upseerin ura on kolmekymppisten sukupolvelle vielä osittain kutsumusammatti”.

Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien palkkausta verrataan keskenään. Valmistuvien luutnanttien palkkaukseen saatiin nyt hienosti korjaus ja kiitos siitä kuuluu Rajavartiolaitoksen päällikölle. Aikaisemmin ei ole puhuttu maisterikurssin jälkeisestä palkkauksen vertailusta. Tilanne on kuitenkin harmillinen, koska kurssin jälkeisissä tehtävissä saadaan pienempää palkkaa kuin Puolustusvoimissa ja usealla Rajan upseerilla peruspalkka on valmistumisen jälkeen pienempi kuin toisena vuotena maisterikurssilla.

Keskeisin puolustuksen puolelta sinkoava asia on työssäjaksamisen ja työkuorman tunnistaminen organisaatiossa. Maisterien sanoin ”Jokaisessa juhlapuheessa alleviivataan, kuinka

joukko-osastoissa jo odotetaan tuoreita kapteeneja. Kun kurssin aikana on vähitellen saanut tietoja tulevasta tehtävästä ja vastuista, niin tuntuu siltä, että yhden ihmisen työaika ei voi riittää kaikkeen suorittamiseen. Organisaatiolta puuttuu rohkeus tunnustaa, että tällainen työaikaongelma on olemassa.”

Yksilön toimintakyvystä puhutaan paljon. Maisterien kertomana monesti korostuu fraasi: ”Pitäkää itsestänne ja läheisistänne huolta. Mitkä ovat ne työkalut, millä pidän huolta? Jos menen päällikön tehtävään ja harjoitusten 75 tunnin rajaa on mahdotonta noudattaa, niin miten siinä annat aikaa perheellesi, jos sinä itse ja johtamasi alaiset tekevät 100 tai jopa yli SH-vuorokausia vuodessa? Tai mahdollistat alaisesi yksityiselämän ja työn yhteensovittamisen?”

Rajan upseerit nostavat esille myös uran houkuttelevuuden. Kansainväliset tehtävät kiinnostavat ja olisi hyvä tietää arvioita siitä, minäkalaisia urapolkuja ja mahdollisuuksia heillä tulee olemaan. Palveluspaikkojen painottuminen kasvukeskusten ulkopuolelle nähdään myös haastavana virastotason ongelmana. Puolustusvoimien puolella palautteessa peräänkuulutettiin tehtäväsuunnittelun joustamista. ”Melkein jokainen maisteri saa kategorisen epäyksen, vaikka olisi omaehtoisesti kouluttautunut Puolustusvoimien ulkopuolella ja haluaisi tuoda tätä osaamista organisaation käyttöön.”

Kiitos palautteesta. Tässä on merkittäviä asioita, joista Upseeriliitto haluaa keskustella Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen johdon kanssa.

SITTEN TAAS PARIN VUODEN PÄÄSTÄ SANOTAAN: ”ÄLÄ HUOLI, KOHTA PÄÄSET EUK/YEK- VIRKAURAKURSSILLE LEVÄHTÄMÄÄN JA KESKITTYMÄÄN VAIN ITSEESI.”

Kasvu Suomessa jatkuu vahvana

Jo yli 75 vuoden ajan Suomi on ollut Saabille yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista, ja käytössä olevien tuotteiden kirjo on tänäkin päivänä laaja; ohjuksista, aseista, tutkista ja johtamisjärjestelmistä aina edistyneisiin koulutussimulaattoreihin.

Suomen merivoimien tekemien isojen tilauksien ja suuren maailmanlaajuisen tilauskannan ansiosta olemme kasvaneet voimakkaasti, ja meillä on jatkuva tarve rekrytoida osaavaa henkilöstöä maissa, joissa meillä on merkittävää toimintaa. Strategiamme on toimia "maailmanlaajuisesti, mutta paikallisesti" ja laajentaa tutkimus- ja kehitystyötä maihin, joissa on korkea teknologisen osaamisen taso. Siksi Suomi on yksi maista, joihin jatkossa keskitämme investointejamme ja kasvuumme.

Lue lisää osoitteessa www.saab.fi

Joukkorakenteen palkkaus

Nato Neuvottelut Naton rauhanajan puolustuksen palkkauksesta on aloitettu.

Naton komentorakenteen palkkaus saatiin sovittua vuoden alussa. Nyt on vuorossa joukkorakenteen tehtävien palkkaus.

PUOLUSTUSMINISTERIÖ ja Pääesikunta aloittivat keväällä neuvottelut Naton rauhanajan puolustuksen tehtävien palkkauksesta henkilöstöjärjestöjen kanssa.

Joukkorakenteen tehtäviä voivat olla esimerkiksi eteentyönnetty maavoimajoukko, pysyvät laivasto-osastot tai ilmapuolustuksen tehtävät. Tällaisia toimintoja ylläpitämällä Nato osoittaa valmiuttaan ja puolustuskykyään rauhan aikana.

YHTEISEN PUOLUSTUKSEN rauhan ajan tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella.

Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat yhteisen puolustuksen rauhan ajan tehtäviin joko pysyvällä läsnäololla tai säännöllisellä rotaatiolla. Toiminta on Suomen kannalta ensiarvoisen tärkeää ja palvelusuhteen ehdot pitää saada riittävän kilpailukykyisiksi ja houkutteleviksi.

NEUVOTTELUPROSESSI tulee olemaan haastava. Ensin tulee valita käytettävä pohjaratkaisu: Neuvotellaanko kokonaisuudesta oma virkaehtosopimus, rakennetaanko sopimus nykyisen KAAVA-lain pohjalta

vai hoidetaanko kokonaisuus säädösperusteisesti nykyisen krihapalkkauksen tyylistä.

Jokaisella kolmella etenemismallilla on omat hyvät ja huonot puolensa, mutta mikään ei tarjoa helpolla yksinkertaista, tasapuolista ja kannustavaa palkkaratkaisua.

Oman erityishaasteensa palkkaratkaisuun tuo myös reserviläisten käyttö ja sitouttaminen.

NEUVOTTELUT VAATIVAT AIKAA.

Oletettavaa on, että nyt neuvottelun alle tullut kokonaisuus ei ole vielä käytettävissä vuoden 2025 rauhanajan puolustuksen tehtävissä. Ehkäpä työ saadaan kuitenkin valmiiksi vuoden 2025 kuluessa?

KARI NOUSIAINEN
Neuvottelupäällikkö

NATON KOMENTORAKENNE (Command Structure) koostuu kahdesta strategisesta johtoportaaista; ACO (Allied Command Operations, esikunta SHAPE Monsissa Belgiassa) ja ACT (Allied Command Transformation, esikunta Norfolkissa Yhdysvalloissa) sekä niiden suoranaisista alajohtoportaaista. Nämä vastaavat Naton sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisestä ja operatiivisesta toiminnasta rauhan, kriisin ja konfliktin aikana.

ACO:n komentorakenteeseen kuuluvat muun muassa yhteisoperaatiojohtoportaat ja niiden esikunnat (JFC Brunssum Hollanti, JFC Norfolk Yhdysvallat ja JFC Napoli Italia), puolustushaara- ja domain-johtoportaat esikuntiin (LANDCOM Izmir Turkki, AIRCOM Ramstein Saksa, MARCOM Northwood Britannia ja JSEC Ulm Saksa) sekä yhteinen johtamisjärjestelmäjohtoporras (NCISG). Komentorakenteen johtoportaat rahoitetaan Naton yhteisestä budjetista.

NATON JOUKKORAKENNE (Force Structure) muodostuu liittokunnan jäsenmaiden kansallisista sekä monikansallisista sotilasjoukoista, kuten maavoimien prikaateista, divisioonista ja armeijakunnista, jotka on sijoitettu eri valmiuskategorioiden.

Tähän joukkoon kuuluvat nopean toiminnan joukoista (ARF) alkaen aina myöhemmin perustettaviin joukkoihin (Follow-On-Forces). Pääosalla näistä on monikansallinen tai kansallinen esikunta jossain jäsenmaassa. Meitä lähimmät ovat Latviassa (MND-N) ja Puolassa (MNC-NE ja MND-NE) Vastaavia on mm. Italiassa (NRDC ITA, nyt ARF johtoesikunta), Ranskassa (EUROCORPS, RRC FRA), Romaniassa (MNC-SE ja MND-SE) jne. Myös eteensijoitetut monikansalliset prikaatit (FLF), joita on kahdeksassa itäisimmässä jäsenmaassa, ovat osa joukkorakennetta. Joukkorakenteen muodostelmien rahoitus katetaan isäntämaan ja kehysvaltion (johtovaltion) toimesta tai osallistuvien maiden yhteisen sopimuksen (MOU) mukaisesti.

Porissa puolustusselontekoon vaikuttamisen paikka

Upseeriliiton tärkeimpänä tavoitteena Porin **SuomiAreenalla** oli tuoda esille ratkaisuehdotuksia puolustusselonteon valmistelua ja toteutusta varten.

PUOLUSTUSSELONTEOSSA tehtävät linjaukset vaikuttavat pitkälle 2030-luvulle saakka, ja siksi henkilöstön, tärkeimmän voimavaran, on oltava keskiössä, kun ratkaisuja tehdään.

– Upseeriliiton edustajat ovat käyettävissä yhteistyöhön puolustusselonteon valmistelussa. Selonteossa on huomioitava hallitusohjelman kirjaukset Puolustusvoimien henkilöstön riittävyyden ja jaksamisen varmistamisesta, linjaa puheenjohtaja **Ville Viita**.

– Olennaisena asiana edellisten lisäksi pidämme puolison ja perheen asemasta huolehtimisen lisääntyvissä kansainvälisissä tehtävissä. Perhettä ei saa unohtaa, kertoo pääluottamusmies **Tero Pynnönen**.

SUOMIAREENALLA oli paljon keskustelutilaisuuksia, ja tällä kertaa pääosassa olivat talous ja resurssit.

Turvallisuusasioita käsitelleistä paneeleista kunniamaininnan ansaitsee poliittisten nuorisojärjestöjen paneeli, jonka teemana oli turvallisuuspolitiikka. Teräväpäiset nuorisojärjestöjen puheenjohtajat haastoivat kilvan toisiaan hyvähenkisessä keskustelussa, ja osoittivat toden teolla sen, että nuorissa on tulevaisuus.

Upseeriliiton edustajien esille nostamiin asioihin suhtauduttiin vakavasti niin hallitus- kuin oppositiopuolueissakin.

Your Finnish Friendsin paneelikeskustelussa käsiteltiin Ukrainan vapaaehtoistoimintaa. Tilaisuuteen osallistuvien järjestöjen ja Upseeriliiton edustajien kesken vaihdettiin ajatuksia paneelin jälkeen ja sovittiin tapaamisesta elokuussa. Veteraanien tuen kehittäminen on meitä yhdistävä teema.

UPSEERILIITON VIESTI otettiin vastaan hyvin. Liiton edustajat tapasivat viikon aikana kattavasti eri puolueiden edustajia. Havaitsimme, että päättäjien suhtautuminen tavoitteidemme toteutumiseen on poikkeuksetta myönteistä.

Nato-jäsenyys, DCA-sopimus ja rajaturvallisuuslaki tuovat sotilaille uusia velvoitteita. Nyt puolustusselontekoa käsiteltäessä on tärkeää käydä avointa keskustelua ammattisotilaita edustavien järjestöjen kanssa.

– Poliitikkojen ja median edustajien jatkokysymykset osoittivat, että upseerien huoli henkilöstön riittävyydestä ja työssä jaksamisesta muuttuvassa turvallisuusympäristössä herättää kiinnostusta, summaa Pynnönen.

– Puolustusselonteon tavoitteiden edistäminen jatkuu kesälomien jälkeen tapaamisilla puolustushallinnon sekä puolueiden edustajien kanssa, toteaa Ville Viita.

Rajavartiolaitos pitää huolen omistaan

Upseeriliiton pitkäaikainen tavoite saada Rajavartiolaitokseen valmistuvien nuorten upseerien palkkaus kilpailukykyiseksi suhteessa Puolustusvoimiin toteutuu.

RAJAVARTIOLAITOKSEEN valmistuneiden upseereiden palkkaus oli aikanaan parempi, mutta neuvottelujärjestelmien eroavaisuuksista johtuen viimeisen 20 vuoden aikana Puolustusvoimien upseeriston palkkausta on pystytty kehittämään tehokkaammin.

UPSEERILIITON RAJAOSASTO on pyrkinyt kehittämään nuorten upseereiden palkkausta määrätietoisesti virkaehtosopimusneuvotteluiden avulla viimeisten vuosien aikana siinä kuitenkaan onnistumatta. Viimeisin yritys päättyi joulukuussa 2023 pakotettuun perälautaratkaisuun.

PALKKAEROA suhteessa Puolustusvoimiin saadaan työnantajan 24.7.2024 tekemän päätöksen ansiosta kurottua vihdoinkin umpeen.

Rajavartiolaitoksen palvelukseen nuoremman upseerin virkaan välittömästi sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suoritettuaan nimetyille maksetaan henkilökohtaista palkanlisää virkaan nimittämisestä lukien 230 euroa kuukaudessa.

Palkanlisän maksaminen päättyy, kun ensimmäinen suoritusarvioinnin mukainen henkilökohtaisen palkanosan suoritusosa menee maksuun. Palkanlisän maksamisen perusteena on Rajavartiolaitoksen rekrytointikilpailukyvyyn turvaaminen upseerikoulutuksen opintosuuntavalinnoissa.

Palkanlisän maksamista voidaan pitää merkittävänä parannuksena nuorten upseereiden palkkaukseen.

UPSEERILIITTO KIITTÄÄ työnantajaa koulutuksen arvostamisesta Rajavartiolaitoksessa.

AKI JÄRVINEN
Rajavartiolaitoksen pääluottamusmies

KUVA: MARKO VARAMA

Virkailtään nuoren luutnantin, sotatieteiden kandidaatin, palkanlisällä parannetaan Rajavartiolaitoksen houkuttelevuutta työnantajana upseerin uran valinneille.

Vahvennusta edunvalvontaan

Upseeriliiton kolmantena päätoimisena pääluottamusmiehenä syyskuussa aloittava kapteeniluutnantti **Markus Halme** on ollut liittoaktiivi jo kadettina.

MERIVOIMIEN OSASTON puheenjohtajana toimiva Markus Halme oli edellisessä luottamusmiestehävässä Merivoimien alueellinen varapääluottamusmies. Muissa luottamustehtävissä hän on ollut mm. liittovaltuutettu ja vaalilautakunnan jäsen. Upseeriliiton ulkopuolella hän toimii Suomenlinnan Upseerikerhon johtokunnassa sekä kahdeksatta vuotta Talman urheiluseuran puheenjohtajana.

MOTIVAATIO luottamusmiestehäviin on kummunnut jo sotilasvalassa annetusta lupauksesta olla alaisia kohtaan oikeudenmukainen ja pitää huolta heidän hyvinvoinnistaan.

Sotilasuransa alussa, kouluttaessaan sopimussotilaana sissiradisteja Karjalan prikaatissa, hänelle kävi selväksi, että työnantajan tarjoama koulutus ei ollut riittävää: Virkamiehen tai esimiehen oikeudet ja velvollisuudet piti oppia kantapäähän kautta mentorien avustuksella. Toimintatavat saattoivat erota työyksikön sisälläkin, ja oikea toimintatapa riippui siitä, keneltä asiaa kysyi. Korjatakseen tilannetta Halme halusi kouluttaa itseään lisää. Upseeriliiton edunvalvontakoulutus tarjoaa siihen edelleen oivan väylän. Siksi pääluottamusmiesten tehtäviin kuuluva Upseeriliiton koulutuksen kehittäminen kuulostaa hänestä motivoivalta ta-

KUVA: MARIKO VARAINA

– Uudessa tähtävässäni näen erinomaisen vaikuttamisen paikan turvallisen työympäristön luomiseksi, toteaa Markus Halme.

voitteelta, jolla on helppo nähdä laaja-alainen vaikutus. Paremmiin koulutettuihin luottamusmiehiin ja esimiehiin, auttavat alaisiaan voimaan paremmin.

PARHAANA KÄYTÄNNÖN OPPINA

edunvalvontatyöhön Halme pitää taistelualuksen sekä perusyksikön päällikkönä toimimistaan. Hän palveli yli neljän vuoden ajan päällikkönä perusyksikössä, johon kuului alaisia kahdella aluksella. Työaika ja kurinpitoesimiehenä oleminen opetti paljon. Eteen tuli virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä, esitutkimuksia (myös rikoksesta epäiltynä) sekä soviteltavia erimielisyytilanteita. Lisäämällä yhtälöön luottamusmiehenä hoidetut tilanteet on kokemuspankki kasvanut melko mittavaksi.

Halme aloittaa tehtävässään suoraan vanhempainvapaalta, joka alkoi viime jouluna.

– Kolmannen lapsen kohdalla oli minun vuoroni jäädä kotiin pienien kanssa. Olen nauttinut joka hetkestä, sillä työt eivät tekemällä lopu, mutta lapset ovat pieniä vain kerran. Lupasin kotona hoitavani pienimmän lapsen päiväkotiharjoit-

telut ja vanhimman lapsen koulun aloituksen elokuussa ennen töihin paluutani. Tämän toin esiin myös pääluottamusmiehen tehtävää haikiessani. Jos luottamusmiehen saana ei voi luottaa, niin mihin voi?

UUDEN TEHTÄVÄNSÄ Halme näkee merkittävänä, haastavana ja toivotavasti myös palkitsevana tehtävänä kaikkien henkilöstöryhmien työhyvinvoinnin parantamiseen tähtäävällä sotilasurallaan:

– Uudessa tehtävässäni näen erinomaisen vaikuttamisen paikan, jollainen sytyttää aina. Osaava henkilöstö on Puolustusvoimien selkäranka. Osaavasta henkilöstöstä käydään kilpailua, jota valtio työnantajana ei rahalla pysty voittamaan, mutta muilla vetovoimatekijöillä on onneksemme entistä suurempi merkitys. Upseereilla on tässä iso rooli. Olemme johtajia ja esimiehiä, joiden puoleen kääntyessään ihmisen tulisi saada oikeaa ja ajantasaista tietoa, eli luottaa saamiinsa vastauksiin. Turallisessa työympäristössä ihmisen on hyvä olla töissä, ja se näkyy myös työn tuloksissa.

NEXT GENERATION MISSILES FOR A NEXT GENERATION FIGHTER.

Meteor provides F-35 with true next generation combat capability. With a No Escape Zone many times greater than any other Air-to-Air Missile, Meteor has totally changed the rules of air combat.

“The JEF - Working Together as One.”

JEF LEADERS JOINT STATEMENT, VISBY, 13.10.2023.

Joint Expeditionary Force (JEF) on maaryhmä, johon vuonna 2014 liittyivät Alankomaat, Iso-Britannia, Latvia, Liettua, Norja, Tanska ja Viro. Suomi ja Ruotsi liittyivät JEF-jäseniksi vuonna 2017, Islanti vuonna 2021.

NATON kehysvaltiokonseptista (Framework Nation Concept, FNC) päättiin Naton huippukokouksessa Walesissa 2014. Tarkoitus oli edistää alueellisia turvallisuusratkaisuja yhteisten intressien pohjalta. Kehysvaltioiksi asettautuivat Saksa, Italia sekä Iso-Britannia. Joint Expeditionary Force (JEF) -maaryhmän kehysvaltiona on Iso-Britannia.

Nato liittokunnan jäsenmaat ja Naton partnerivaltiot ovat vuosikymmenten saatossa muodostaneet useita yhteistyöfoorumeita kahden- ja monenvälisesti myös ilman Nato-kehystä.

Suomen Nato-jäsenyyden myötä Suomelle tutut aiemmat yhteistyömuodot eivät ole kadonneet. Kahden- ja monenvälinen yhteistyö saa uusia merkityksiä ja muotoja nykyisessä turvallisuuspoliittisessa ympäristössä. Usein liittokunnan jäsenmaat muodostavat Naton tarvitsemia suorituskykypaketteja juuri kahden- ja monenvälisen yhteistyön kautta. Yhteistyö näkyy myös harjoitustoiminnassa.

Harvempi julkisuudessa esillä olleista kansainvälisistä harjoituksista on varsinaisesti Naton johtamia. Sitä useammin harjoitukset

ovat jonkin liittokunnan jäsenvaltion johtamia. Tällaiset harjoitukset ovat yleensä Naton harjoituskalenterissa ilmoitettu ja avattu liittolaisille kutsusta. Maaryhmät yhdessä tai jopa Naton joukkorakenteen osat osallistuvat joustavasti erilaisina joukkoina räätälöidyn harjoitustavoitteen mukaisesti.

JEF-MAARYHMÄ toimii osana Naton deterrenssiä Suomelle tärkeillä alueilla. JEF:n toiminta-alue on Itäme-

JEF:n esikunta sijaitsee Northwoodissa, Lontoon luoteisosassa.

ren alueella, Pohjois-Atlantilla sekä arktisella alueella. JEF ei vaadi toimiakseen konsensuspäättöksiä. Keskeistä on "Opportunity to participate in" eli niin sanottu "Opt-in"-periaate. Joukot voidaan muodostaa ja asettaa tarvittavaan tehtävään nopeasti, ilman pysyviä joukorakenteita. JEF on ketterä ja kustannustehokas toimija.

JEF JA NATO. Iso-Britannia (UK) tarjoaa joukkojen yhteisen valmiusjohtoportaan (Standing Joint Force HQ). Johtoportaanista käytetään myös nimitystä JEF-operaatioesikunta (JEF OHQ). Samalla esikunta-alueella Northwoodissa sijaitsevat Naton merivoimajohtoporras (MARCOM) sekä Ison-Britannian asevoimien yhteisoperaatiojohtoporras (UK Permanent Joint Force Headquarters, PJHQ). PJHQ:ta voisi karkeasti verrata toiminnoltaan Pääesikunnan operatiivisiin osastoihin ja niitä tukeviin toimialoihin.

JEF toimii pääasiassa muissa kuin 5 artiklaan perustuvissa operaatioissa. JEF:n koordinoimia joukkoja voidaan asettaa Naton, EU:n tai

YK:n käyttöön. UK:n ja Suomen bilateraalinen yhteistyö jatkuu, vaikka JEF-kehityksessä siirryttäisiinkin artikla 5:n mukaisiin operaatioihin.

JEF voi toimia, kun kaksi tai useampi JEF-maa päättävät siitä yhdessä. Kaikille JEF-maille jaetaan tietoa. Jäsenmaiden on aina mahdollista liittyä JEF-operaatioihin (Opt-in).

JEF:n varautumissuunnitelmat (JEF Response Options, JRO) täydentävät Naton suunnitelmia ja aktiviteetteja. Esimerkiksi JEF:n varautumissuunnitelma JRO3.2 aktivitiitiin syksyllä 2023. JEF Nordic Warden -toimeenpantiin keväällä 2024. Nämä molemmat tehostivat kriittisen vedenalaisen infrastruktuurin suojaamista JEF:n toiminta-alueella. Kriittisen vedenalaisen infrastruktuurin suojaaminen on yhteinen intressi.

JEF-YHTEISTOIMINTA on edistänyt Suomen Nato-jäsenyyden integraatiota. Esimerkiksi kesäkuussa 2022 UK:n kuninkaallisten ilmavoimien (RAF) Typhoon- ja F-35B -hävittäjät harjoittelivat JEF-koulutustapah-

tumassa yhdessä Ilmavoimien ja Maavoimien kanssa. Ilmavoimat osallistui RAF:n COBRA WARRIOR -harjoitukseen Iso-Britanniassa keväällä 2023. Typhoon-monitoimihävittäjät ottivat tuntumaan suomalaisen maatietukikohtataktiikkaan ja tykistöharjoitukseen Pahlkajärvellä syksyllä 2023.

Naton rauhanajan yhteisissä tehtävissä lentoyksiköt kohtasivat Romaniassa kesällä 2024. Iso-Britannia on kansallisesti antanut Mustanmeren alueen sotilaalliselle operaatiolle nimen Operation BILOXI.

JEF-kehityksessä toteutettiin Operation FIREDRAKE syksyllä 2023. Tämä oli monella tapaa mielenkiintoinen ja uusi toimintatapa Suomelle. UK:n lentotukialusosasto (UK Carrier Strike Group) harjoitteli yhdessä JEF-maaryhmän kanssa JEF:n toiminta-alueella. Lentotukialusosasto HMS Queen Elizabeth'n johdolla osallistui Ilmavoimien "Ruska" pääsotaharjoitukseen syksyllä 2023. RAF:n F-35B-hävittäjät nousivat tukialukselta Norjanmerellä, halkoivat Norjan ja Ruotsin

MARAUDER -harjoituksen (2024) esikunnan henkilöstö.

KUVA: ILMAVOIMAT

Suomalainen F/A-18 Hornet -hävittäjä saattamassa Yhdysvaltain ilmavoimien B-52 Stratofortress pommikonetta GLOBAL GUARDIAN 24 -harjoituksessa.

ilmatilan, kävivät ilmataisteluharjoituksia Suomessa sekä ilmatankkauksen turvin palasivat takaisin HMS Queen Elizabeth:lle. Harjoituksen jälkeen tukialusosasto suuntausi kohti Tanskan salmia ja Itämerä. Osaston osia osallistui eri harjoituksiin ja satamavierailuihin muun muassa Göteborgissa, Gotlannissa sekä osin myös Suomessa. Myöhemmin syksyllä UK osoitti tukialusosaston osaksi Naton päivystäviä joukkoja. Keväällä 2024 lentotukialusosasto osallistui HMS Prince of Walesin johdolla muun muassa Naton Steadfast Defender 24- ja Nordic Response 24 -harjoituksiin.

KOKEMUKSIA PALVELUKSESTA kahden- ja monenvälisessä esikunnassa. Julkisuudessa on usein ollut esillä kysymys, millaisen roolin Suomi nyt ottaa ja saa Natossa. Moni asia ja toiminto oli tuttua PfP-kumppanuuden myötä jo vuodesta 1994 tai Naton kehittyneenä kumppanina vuodesta vuodes-

ta 2014. Suomessa Naton Wales huippukokous 2014 muistetaan ehkä paremmin Naton päätöksestä laajennettujen mahdollisuuksien kumppanuusyhteistyöstä (EOP-kumppanuus) kuin JEF-maaryhmän perustamisesta.

Nato-jäsenyyden muutos yksittäisen sotilaan arkeen esikunta-tehtävissä on ollut varsin vähäistä, vaikka töitä on ns. tehty enemmän. Esikunnan suunnittelutyö on yhä edelleen esikuntaupseerin suunnittelutyötä. Toki itse puolustussuunnittelun syvyys ja -laajuus on muuttunut aivan eri tasolle.

KOMENNETUN ELÄMÄÄ LONTOOSSA.

Komennusasuntoni krikettistadionin lähellä on ns. perinteinen lontoolainen Townhouse. Kapea (asunnon levein kohta 5,6m) ja monikerroksinen. Sillä ei somessa leveillä, mutta pitkä komennus hoituu. Lontoon vuokra-asuntojen hintataso suhteessa asuntojen kuntoon oli järkytys.

Lontoo on suomalaisen virkamiesten mittapuulla huikean kallis kaupunki. Lontoossa asuntojen vuokrahinnat ovat nousseet vuodessa 13 %. Vuokra-asuntobyrokratia tuli liiankin tutuksi, kun asunnon vaihto ensimmäisen kuukauden jälkeen oli pakon sanelema. Kesä 2023 oli todellista matkalaukkuelämää.

Lontoon hyvät ja huonot puolet ovat tulleet esille konkreettisesti. Lontoon julkinen liikenne on erinomainen. Pienemmissä kaupungeissa (Suomen mittapuulla vielä isoja) onkin jo hiljaisempaa. Lontoossa ei välttämättä ole tarvetta omalle autolle. Northwoodissa on järjestetty varuskuntapalveluna pikkubussi Underground-asemalle.

Pettymyksiäkin on tullut Lontoossa koettua, koska jopa Suomesta käsin on helpompi saada lippuja Valioliigan peleihin kuin ”junantuomana” Lontoossa. Työpaikkojen kahvitauoilla tietenkin puhutaan jalkapallosta, kriketistä ja muusta. Paikallisille reppureille

vuokra-asuntojen kompensatio on 100%. Työmatkalippu vuokra-asunnolta esikuntaan kompensoidaan myös 100%:sti. Brittiupseeri voi-kin käyttää ostovoimansa vaikkapa Lontoon yksityisautoilun ruuhka-maksuihin.

Northwoodinkin esikunta-alueil-la on operaatioistakin tuttuja palve-luita kuten parturi, Welfare-toimisto, kappeli ja pieni kauppa ja kahvila. Varuskunnalliseen terveysasemaan voi tukeutua akuuteissa tilanteissa. Esikunta-alueella on Lontoon hinta-tasojen mukainen maksullinen päi-väkoti.

MAAHANTULOMÄÄRÄYKSISTÄ vas-taa aina vastaanottava valtio. Iso-Britannia on säättänyt Visiting Forces Act -lain vuonna 1952. Sen nojalla kaikki Nato SOFA:n alaiset henkilöt voivat hakea UK-viisu-misäännykseen perustuvaa poik-keusta. Kaikki Puolustusvoimien Iso-Britanniaan pitkälle komennuk-selle komentamat henkilöt voivat hakea tätä poikkeusta.

Lain nojalla perheenjäsenillä on mahdollisuus hakea niin sanottua Dependant-viisumia. Myönnetty De-pendant-status oikeuttaa sekä an-siotyöhön (Right to Work) että kou-lunkäyntiin ja opiskeluun. Perheen-jäsenten ei tarvitse hakea viisumia Iso-Britannian pisteperusteisesta maahanmuuttojärjestelmästä. Tä-mä on perheille tärkeää punnittaes-sa eri vaihtoehtoja jo ennen komen-nusta. Toivottavasti Suomi osoittaa vastaavaa vastavuoroisuutta.

PALVELUSSUHTEN EHTOJA on mo-nelaisia. Komentaminen Natoon tai bilat-esikuntiin on varsin yksin-kertaista. Nato SOFA:n mukaisesti sotilas sekondeerataan kotimaan organisaatiosta Naton tai bilat- esi-kunnan käyttöön. Sekondeeratut sotilaat tuovat kotimaasta muka-

naan kaikki tehtävävässä tarvitta-vat varusteet ja palvelussuhteen ehdot.

Valtaosassa kahden- ja monen-välisiä MoU (Memorandum of Un-derstanding)-yhteisymmärryspöytä-kirjoja henkilöstön asemaan kohdis-tuvissa määritelmässä viitataan Na-to SOFA -sopimukseen. Niin myös JEF:n yhteisymmärryspöytäkirjassa.

NATO EI MAKSA yhdellekään Na-toon sekondeeratulle sotilaalle palkkaa. Sekondeeraava jäsenval-tio, kuten Suomi, sopii ja maksaa komennetun palkkauksen. Asian voi helposti tarkastaa palkkalaskel-man vasemmasta yläkulmasta nä-kyvästä logosta. Nato- tai bilat-esi-kunta antaa kullekin vain uudet esi-henkilöt ja uuden tehtäväkuvauk-sen mukaiset työt.

Puolustusvoimien kansainväli-siin tehtäviin on viimeisen vuosi-kymmenen aikana otettu käyttöön useita erilaisia ”palkkamalleja”. Vuosituhannen vaihteen jälkeen tu-li tehtävän vaativuuteen perustuva palkkausmalli. Nykyisin valtaosa ulkomaankomennuksista perustuu tehtävien vaativuuteen omine tau-lukoineen.

Mikäli lähdet sotilaallisiin kriisin-hallintaoperaatioihin, tällöin ope-raatiossa on käytössä omanlaisen-sa palkkamallitaulukko. Varmuu-den vuoksi myös palkanmaksupäi-vä voi muuttua kuun 15. päivästä kuukauden viimeiseen päivään.

2010-luvun puolivälissä, lähinnä EU artiklojen 42.7 ja 222 paineis-tamana, kehitettiin kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja -anta-miseen liittyvä uusi KAAVA-malli: Pääasiassa taustatehtävän (eli ko-tijoukko-osaston/vast.) mukainen vaati-palkkaus komennusperus-tein. Mutta jos kysessä on kuiten-kin KAAVA:n mukainen sotilaallinen operaatio (eri kriteerit kuin sotilaal-lisessa harjoituksessa tai sotilaalli-sessa kriisinhallintaoperaatiossa), niin tällöin palkkausta voidaan ko-rottaa eriaisteilla palkkakertoimilla ja muilla viilauksilla.

Uusin on Naton täysjäsenyyden myötä kehitetty ja vain Naton ko-mentorakenteeseen sovellettava palkkamalli. Tämä on muun muas-sa johtanut siihen, että Northwoo-dissa 100 metrin päässä toisistaan sijaitsevilla esikuntarakennuksis-sa suomalaisten upseereiden palk-kaus poikkeaa toisistaan merkittä-västi. Käytännössä kaikkiin Puolus-tusvoimien tehtäviin on nyt kehitet-ty omanlaisensa palkkamalli.
– On siinä kadetille opiskeltavaa.

Käy tutustamassa myös:
<https://jefnations.org>

JARMO VILO
Everstiluutnantti
Puolustusvoimien
yhteyshenkilö UK PJHQ,
Osastoesiupseeri
JEF OHQ

*) **Nato SOFA** on Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä nii-den joukkojen asemasta tehty sopimus, joka koskee Naton jäsenvaltioiden joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa virallisten tehtäviensä yhteydessä toisen Naton jäsenvaltion alueella. Pariisin pöytäkirja koskee Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten so-tilasesikuntien asemaa, ja sillä Nato SOFA:n määräykset ulotetaan toimi-viin Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön.

Merellä Naton laivasto-osastossa

Suomi liittyi Naton pysyvään miinantorjunta-osastoon Katanpää-luokan miinantorjunta-aluksella yhdeksäksi viikoksi viime keväänä. Kysyimme MHC Vahterpään päälliköltä, kapteeniluutnantti **Henri Savi-saarelta** kokemuksia komennukselta.

NATON pysyvän miinantorjuntaosaston (SNMCMG1) toiminta-alueena ovat Euroopan pohjoisosien meri-alueet: Itämeri, Pohjameri ja Norjanmeri. Se toimii Naton valmiuosastona, päätehtävänään miinantorjunta. Naton pysyvät alusosastot toimivat MARCOM:n alaisuudessa. Osaston esikunta toimii merellä johtolukselta käsin ja esikunnan henkilöstön ja kokoonpanon määrittää vuorossa oleva johtovaltio.

Merivoimat on osallistunut kansainvälisiin Naton johtamiin harjoituksiin jo 1990-luvulta lähtien ja kansainvälisellä yhteistoiminnalla on pitkät perinteet. Toimintaa on harjoiteltu eri esikuntien alaisuudessa ja kahdenvälisiä harjoituksia muun muassa Ruotsin kanssa on ollut useiden vuosien ajan. Kaikki 4. Miinantorjuntalaivueen alukset ovat olleet vuorollaan mukana kansainvälisissä harjoituksissa harjoittelemassa Naton pysyvän miinantorjuntaosaston kanssa. Nyt Naton jäsenvaltiona olemme vuorollamme osana pysyvää alusosastoa.

Miltä tuntui saada käsky liittyä Naton laivasto-osastoon?

– Käsky oli odotettu. Toiminnassamme on pitkään korostettu kansainvälisyyttä ja sitä on harjoiteltu jo pitkään. Aiemmat kokemukset ovat olleet myönteisiä ja ne ovat kehittäneet omaa osaamistamme. Kyseinen komennus oli ensimmäi-

nen historiassaan ja monelle lähtijälle toistaiseksi pisin meripalvelusjakso. Kahden kuukauden yhtäjaksoinen poissaolo kotisatamasta aiheutti kaikille erityisjärjestelyjä, mutta koko miehistö oli innostunut lähtemään.

Jouduttiinko miehistön muodostamiseksi tekemään erityisjärjestelyjä?

– Miehistössä oli 24 vakituisesi kantahenkilökuntaan kuuluvasta ja 12 määräaikaisesta sopimussotilaasta. Henkilöstön kartoittaminen aloitettiin helmikuussa, jolloin jokaisella oli mahdollisuus lausua omasta halukkuudestaan. Joidenkin henkilöiden kohdalla tehtiin perhesiistä sijaisjärjestelyjä ja komennuksen aikana suoritettiin muutama suunniteltu henkilövaihdos komennuksen puolivälissä. Kokonaisuudessaan komennukselle osallistui 42 henkilöä, joista 7 oli upseereita.

– Tulevaisuudessa Nato-komennukset yleistyvät eri alusluokille ja niistä tulee osa normaalia vuosittaista operointia. Suunnittelun tulee olla pitkäjänteistä ja ennakoivaa, jotta pystymme varmistumaan lähtevän yksikön miehityksestä ja suorituskyvystä, unohtamatta kotimaan operatiivista toimintaa. Lähtevälle henkilöstölle on erittäin tärkeää tietää riittävän ajoissa, miten esimerkiksi perhe- ja siviiliasiat järjestetään pitkien poissaolojen ajak-

si. Kotiasiat on oltava lähtiessä kunnossa, sillä avomerellä ei etäisyyksien takia ole puhelinverkkoa tai alukset toimivat operatiivisista syistä radiohiljaisuudessa.

Mitä tästä kahden kuukauden komennuksesta voit kertoa?

– Tämä komennus oli kestoletaan pisin ja toistaiseksi pidemmälle kuin koskaan aiemmin ulottunut Katanpää-luokan miinantorjunta-aluksella tehty merimatka. Merellä oltiin yhteensä 44 vuorokautta ja satamissa, silloinkin lähtövalmiudessa, 19 vuorokautta. Pisimmällä kävimme Orkneyn saarilla Skotlannin pohjoispuolella.

– Ensimmäisen kuukauden osasto liikkui Itämerellä osallistuen muun muassa Open Spirit 2024 -operaatioon Viron rannikolla. Siinä pääsimme näyttämään Katanpää-luokan korkeaa suorituskkyä, etsien ja raivaten sotien aikaisia miinoja Viron aluevesiltä. Merellä olimme yhtäjaksoisesti 15 vuorokautta ja täydennykset suoritettiin tuona aikana osaston johtolukselta. Seuraavan operaatiokuukauden aikana siirryimme Saksan ja Alankomaiden kautta kohti Skotlantia.

– Vapaapäiviä ei jakson aikana ollut. Henkilöstö oli meripalveluksessa ja valmiudessa koko ajan. Satamakäytien yhteydessä oli henkilöstöllä mahdollista viettää hieman vapaa-aikaa aluksen ulkopuolella vahtijärjestelyjen salimissa rajoissa. Osasto oli satamissakin jatkuvassa lähtövalmiudessa. Suomalaisissa satamissa ei komennuksen aikana käyty kertaakaan. Aluksella ajettiin pääosin kuuden tunnin ”suoraa” vahtikiertoa. Tämä mahdollisti riittävän le-

KUVA: MARKO VARAMA

– Katanpää-luokan alukset lisäävät merkittävästi Naton miinan-
torjuntakykyä, toteaa Vahterpään päällikkö Henri Savisaari.

von vapaavahdissa ja samalla riittävän pitkän työajan. Käytäntö on osoittanut edellä mainitun vahtikierron parhaaksi pitkäkestoisissa tehtävissä, kuten miinanetsinnässä. Merellä aluksen ollessa tehtävässä työtunteja kertyy vähintään 12 tuntia vuorokaudessa, mutta vapaavahdin aikaan suoritettavat koko miehistöä koskevat harjoitukset tai omiin tehtäviin liittyvät valmistelut ja koulutustehtävät kerryttävät työtunteja lisää. Myös perusyksikön hallinnolliset tehtävät kerryttävät lisätunteja merivahtituntien päälle. Arvioni vuorokauden todellisista työtunneista on henkilöstä ja toiminnasta riippuen 13–18 tuntia, mikä on lähellä kotimaan harjoituspäivien tuntimäärää.

– Kokemukseen olen erittäin tyytyväinen. Henkilöstö toteutti sille annetut tehtävät erinomaisesti. Saimme näyttää muille Nato-jäsenille suomalaista osaamista miinan-
nantorjunnassa, ja he olivat vaikuttuneita Katanpää-luokan suori-

tuskyvystä. Näytimme Suomen pitkäaikaisen yhteistoiminnan ansioista olevamme täysin yhteensopivia Naton yhteisen puolustuksen tehtäviin. Aluksen henkilöstö on tehnyt pitkäjänteisesti töitä osaamisensa kehittämiseksi ja nyt se työ palkittiin. Vuosien aikana henkilöstö on tehnyt paljon töitä myös yhteishengen luomiseksi. Aluksella vallitsee hyvä henki ja nyt mukaan palkatut, hieman aiemmin varusmiespalveluksesta kotiutuneet, sopimusso-
tilaat omaksuivat nopeasti uuden roolinsa aluksen henkilöstönä.

– Kansainväliset harjoitukset ovat hyviä tilaisuuksia luoda suhteita yli kansallisuusrajojen. Yhteistyö on aina sujuvampaa, kun on tuttuja naamoja vastassa. Verkostoituminen ja suhteiden rakentaminen on tärkeää aloittaa jo uran alkuvaiheessa.

Minkälaisia korvauksia harjoituksen aikana maksettiin, kertykö ylitöitä?

– Kuukausipalkka, meripalvelukorvaus, satamavahtikorvaus ja ul-

komaan päiväraha maksettiin normaalein perustein. Kolmen maksujakson aikana henkilöstölle kertyi ylitöitä yhteensä hieman yli 5000 tuntia, sillä vapaapäiviä ei ollut. Henkilöstö sai valita miten toimivat kertyneiden ylitöiden suhteen. Osa kertyneistä tunneista ”pankkitettiin” tasoituksena, mutta suurin osa maksettiin ylityökorvauksina. Tähän saattoi vaikuttaa osittain se, että pääosalle oli suunniteltu myös lomajakso paluumme jälkeen.

Oliko palautumista komennuksen jälkeen suunniteltu?

– Suurin osa henkilöstöstä jäi suunnitellulle neljän viikon kesälomalle, mutta osa henkilöistä jatkoi suoraan meripalvelusta toisessa yksikössä tai jäi omalle alukselle tekemään esimerkiksi huolto- ja hallinnollisia töitä. Tulevia komennuksia suunniteltaessa tulee huomio kiinnittää erityisesti palautumisen mahdollistamiseen kaikille osallistuneille.”

Mitä antaisit ohjeeksi seuraaville vastaavaan tehtävään lähteville päälliköille ja esimiehille?

– Aluksen alistaminen Naton alusosastoon ei ole mikään läpihuutojuttu, mutta harjoittelulla, tiedon jakamisella ja kokemusten karttuessa se helpottuu. Riittävän ajoissa aloitettu suunnittelu ja aktiivinen yhteistyö läpi organisaation on avainasemassa. Suunnittelussa on otettava huomioon henkilöstön käyttö ja se, että osa suorituskyvystämme voi olla kaukana omilta aluevesiltämme osan vuodesta. On myös hyvä muistaa, että olemme Naton jäsenenä nuori valtio, ja joitain asioita opetellaan vielä. Havainnot ja kokemukset on tärkeää kirjata ylös ja raportoida eteenpäin, se helpottaa seuraavan tehtävän suunnittelua.

MARKO VARAMA

Ilmavoimat Romaniassa Naton ilmapuolustuksen tehtävissä

Ilmavoimat oli ensimmäistä kertaa Naton yhteisen rauhan ajan puolustuksen operaatiossa Etelä-Euroopassa ja Mustanmeren alueella seitsemällä F/A-18 Hornet -hävittäjällä. Operaatioon osallistui henkilöstöä Karjalan lennostosta ja Lapin lennostosta. Kysyimme kokemuksia osallistuneilta.

SUOMALAISTEN F/A-18 Hornet -hävittäjien operaatio Romaniassa oli osa Naton Air Policing- ja Air Shielding -toimintaa, jossa liittokunnan yhteistä puolustusta ja pelotetta vahvistetaan hävittäjien ja ilmatorjuntayksiköiden tehostetulla läsnäololla ja harjoitustoiminnalla Naton itäisissä jäsenmaissa. Suomesta osallistuvan hävittäjäosaston vah-

vuus oli seitsemän Hornetia ja kerrallaan noin 90 henkilöä. Operaatio toteutettiin kolmessa rotaatiossa ja toimintaan osallistui kesän aikana yhteensä noin 250 henkilöä kaikista Ilmavoimien joukko-osastoista. Henkilöstön kierrättämisen tavoitteena oli kerätä mahdollisimman laajasti kokemusta toiminnasta Naton komentorakenteen johdossa.

HÄVITTÄJÄT PÄIVYSTIVÄT kesä-heinäkuun ajan Mihail Kogălniceanun tukikohdassa vuoroviikoin Iso-Britannian kuninkaallisten ilmavoimien (RAF) Typhoon-hävittäjien kanssa. Romania vastaa ensisijaisesti itse oman ilmatilansa valvonnasta ja turvaamisesta, mutta Hornetien ja Typhoonien läsnäolo tuki Naton yhteisen puolustuksen valmiutta Mustanmeren alueella

Milloin lentäjät saivat ennakkovaroituksen Suomen osallistumisesta operaatioon?

– Suomen osallistumisesta Nato-tehtäviin puhuttiin ensimmäisen kerran jo viime vuonna, mutta osallistuminen tähän operaatioon varmistui suhteellisen myöhään alkuvuodesta 2024.

Suomalaiset hävittäjät operoivat Romaniassa kesä-heinäkuun ajan Mihail Kogălniceanun tukikohdasta käsin. Usein ilman päivälämpötila ylitti jopa + 40°C ja siihen tottuminen vei oman aikansa.

Romanian ilmavoimien F-16, Ison-Britannian (Royal Air Force) Typhoon ja suomalainen F/A-18 Hornet.

Miten tehtävä otettiin vastaan, aiheuttiko se erityisjärjestelyjä?

– Lentäjät suhtautuivat operaatioon vaihtelevasti. Ammatillisen kokemuksen kannalta tehtävään suhtauduttiin mielenkiinnolla, sillä kyseessä oli Suomen ilmavoimien ensimmäinen Nato-operaatio uudessa toimintaympäristössä. Operaation sijoittuminen keskelle lomakautta ja melko pitkät, noin kolme viikkoa kestävät, rotaatiot asettivat haasteita perhe- ja yksityiselämän kannalta. Perhesyistä lähteminen ei kaikille Karjalan lennostossa sopinut. Lapin lennoston henkilöstö hakeutui tehtävään vapaaehtoisesti, mutta jonkin verran haasteita oli sielläkin läheisten ja perheiden lomien yhteensovittamisessa.

Millaisia korvauksia operaation aikana maksettiin?

– Puolustusministeriön riskiarvion perusteella tehtävä rinnastet-

tiin vastaamaan kotimaan AKV/AKT-toimintaa ja operaatio toteutettiin komennus- ja sotaharjoitusperustein. Työaikamerkinnot kirjattiin pääosin sotaharjoituksena, paitsi päivystystehtävissä (12 tai 24 tunnin vuoro), joiden työaika oli tuntiperusteinen. Operaatiosta ei maksettu erityiskorvauksia, vaikka operaation aikana suoritettiin Air Policing -tehtäviä osana Naton ilmapuolustusvalmiutta liittokunnan itärajalla ja Mustanmeren alueella.

Osin epäselvät palvelussuhteen ehdot aiheuttivat paljon keskustelua jo operaation valmisteluvaiheessa. Ristiriita operaation tehtävien statuksessa – operaatio, AKV/AKT-toiminta vai harjoitus – herätti keskustelua myös komennuksen aikana. Tällä oli negatiivista vaikutusta henkilöstön motivaatioon hakeutua tai osallistua operaatioon.

Ylityötunteja kertyi melko runsaasti ja ne suunniteltiin tasotet-

tavaksi joko ennen operaatiota tai sen jälkeen. Työaikasunnittelussa pyrittiin saamaan yksi viikoittainen vapaapäivä. Ensimmäisen rotaation henkilöstölle kertyi eniten työtunteja aloitukseen ja Rammssteinissa pidettyyn Legacy-harjoitukseen liittyen.

Miten operaatiossa sujui?

– Henkilöstön fiilis oli todella hyvä, ja töitä tehtiin tarmokkaasti vieraan toimintaympäristön tuomista haasteista, kuten kuumuus huolimatta. Eri joukoista lähtöisin oleva henkilöstö hitsautui hyvin yhteen rotaatioiden aikana. Ensimmäisen rotaation tekemän työn ansioista seuraavien rotaatioiden oli hyvä jatkaa tehtävä loppuun.

Historialliset ensimmäiset tehtävät Naton Air Policing -tehtävissä jäivät varmasti henkilöstön mieliin.

MARKO VARAMA

Yhteiseurooppalaista suoritus

Maajoukkojen liikkuvuuden ja suorituskykyjen parantaminen ovat tärkeitä painopisteitä, kun EU-maat kehittävät pitkällä aikavälillä puolustustaan. Näihin tarpeisiin vastaa yhteiseurooppalainen FAMOUS-hanke (European Future Highly Mobile Augmented Armored Systems), jossa kehitetään tulevaisuuden panssaroitujen ajoneuvojen teknologioita, suorituskykyä ja maataisteluvalmiuksia.

FAMOUS-hanke käsittää tutkimusvaiheen sekä tuotekehitysvaiheen. Hankkeen johtovaltiona toimii Suomi ja teollisena koordinaattorina Patria. FAMOUS2-projektissa on mukana yhdeksän eurooppalaista valtiota ja yli 30 yritystä. Hankkeessa kehitetty uusi panssaroitu tela-ajoneuvokonsepti julkaistiin Pariisissa Eurosatory-tapahtumassa Patrian osastolla.

Suorituskykyinen ajoneuvo vaativiin olosuhteisiin

Ajoneuvoratkaisu luo suorituskykyisen perustan erityisesti vaativiin sää- ja maasto-olosuhteisiin.

Suomessa FAMOUS-kokonaisuus liittyy erityisesti Maavoimien arktisen liikkuvuuden hankkeeseen, jossa etsitään mm. korvaavaa ajoneuvoratkaisua vanhenevalle ja käytöstä poistuvalla tela-ajoneuvokalustolle. Laaja-alaisessa hankkeessa kehitettävät teknologiat liittyvät muun muassa ajoneuvojen liikkuvuuteen, voimalinjaan, energiavarantoihin, suojaukseen, tilannetietoisuuden kehittämiseen, autonomisuuteen, asejärjestelmän kehittämiseen sekä ylläpidettävyyden parantamiseen. Kehitettävältä ajoneuvoratkaisulta edellytetään esimerkiksi erinomaista taktista ja operatiivista liikkuvuutta. Myös sen kustannuksiin, valmistettavuuteen, digitaalisuuteen ja ylläpitoon elinkaaren aikana kiinnitetään huomiota.

Hanke edennyt konseptin valmistusvaiheeseen

FAMOUS-hankkeen ensimmäinen vaihe alkoi joulukuussa 2021 ja kesti kaksi vuotta. Ensimmäinen vaihe keskittyi tutkimukseen ja selvitystyöhön, jossa käytiin läpi jäsenmaiden tarpeet ja

kykyä ääriolosuhteisiin

EU vahvistaa puolustusteollisuutta

FAMOUS-hankkeen budjetti yhteensä on noin 132 miljoonaa euroa, josta Euroopan komission rahoittaman Euroopan puolustuskehitysohjelman (EDIDP) osuus oli yhdeksän miljoonaa ja n. 95 miljoonaa euroa tulee Euroopan puolustusrahastosta (European Defence Fund, EDF). Loput n. 28 miljoonaa tulee jäsenvaltioilta ja yritysten omina panostuksina.

EDF käynnistyi vuonna 2021 ja sen tavoitteena on edistää Euroopan puolustusteollisuuden ja tutkimusyhteisön kilpailukykyä, tehokkuutta ja innovaatiokapasiteettia. Rahaston kokonaisbudjetti vuosille 2021–2027 on noin kahdeksan miljardia euroa, joka rahoitetaan EU-budjetista. Euroopan puolustusrahasto vahvistaa EU:n puolustusteollista ja -teknologista pohjaa, jolla rakennetaan parempaa turvaa Eurooppaan.

FAMOUS-hanke on saanut rahoitusta Euroopan puolustusteollisuuden kehittämisohjelman (EDIDP) avustussopimuksesta nro EDIDPGCC- 2020-058-FAMOUS ja Euroopan puolustusrahaston (EDF) hankkeesta 101103043 – FAMOUS2.

Tämä teksti kuvastaa vain kirjoittajan näkemystä, eikä komissio ole vastuussa sen sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

vaatimukset ja niiden pohjalta mahdollisia ajoneuvo- ja järjestelmäkonsepteja sekä näiden mahdollisia arkkitehtuuria. Ensimmäisen vaiheen toteutettavuustutkimusten tulosten pohjalta vahvistui tavoiteltava ajoneuvokonsepti, jota viedään eteenpäin tarkemman arkkitehtuurisuunnittelun ja vaatimusmäärittelyiden kautta suunnitteluun, valmistukseen ja testaukseen. Tämä tapahtuu FAMOUS2-projektissa, joka ulottuu vuoteen 2026.

Patrialla on vetovastuu työpaketeissa, joissa kehitystyö keskittyy hybridivoimalinjaan ja energian hallintaan. Yhtiön vastuulla on myös tela-ajoneuvon suunnittelu, järjestelmäintegroinnit ja prototyyppien valmistus. Patria ja projektin kumppanit tulevat valmistamaan tela-ajoneuvosta kaksi erilaista prototyyppiä, ensimmäinen on nykyteknologioilla erinomaiseen liikkuvuuteen optimoitu ratkaisu ja toisessa tutkitaan tulevaisuuden suorituskykyä parantavia teknologioita. Prototyypit suunnitellaan modulaarisiksi, jolloin on mahdollista hyödyntää ratkaisuja kummassakin prototyyppissä.

Konseptin testaus- ja todentamislusta

Aitoja kokemuksia Ukrainan sodasta

ERÄS ENSIMMÄISISTÄ ulkomaalaisista vapaaehtoistaistelijoina, jotka ilmoittautuivat Ukrainan asevoimien palvelukseen Venäjän aloitettua hyökkäyssotansa 2022 oli **Ralf Sirén**, 33-vuotias reserviupseeri ja diplomi-insinööri Kirkkonummelta. Varusmiespalveluksensa Sirén suoritti Uudenmaan Prikaatin Kranaatinheitinkompaniassa.

Ukrainan kansainvälisessä pataljoonassa hän aloitti uransa alokaana nro 13. Hän eteni joukkueenjohtajaksi ja hyödynsi Puolustusvoimissa oppimiaan taistelu- ja johtamistaitoja Ukrainassa. Monien taistelutilanteiden jälkeen Sirén kotiutui terveysongelmien takia neljän kuukauden palveluksen jälkeen.

Kotiuduttuaan takaisin Suomeen Sirén kertoi omista ja B-komppanian kokemuksista Ukrainan sotaan erikoistuneelle toimittajalle **Marcus Lindqvistille**. Lopputuloksena syntyi kirja *Sotilas nro 13*.

Värikkäiden taistelukuvauksien lisäksi kirjassa tarkastellaan kriittisesti Ukrainan puolustusvoimia, analysoidaan modernia sodankäyntiä sekä tuodaan esille sodankäynnin inhimillistä puolta. *Sotilas-* ja *ulkomaanraportointiin* erikoistunut toimittaja Marcus Lindqvist on tarkistanut kirjan tapahtumia ja varmistanut niiden todenmukaisuutta useasta lähteestä.

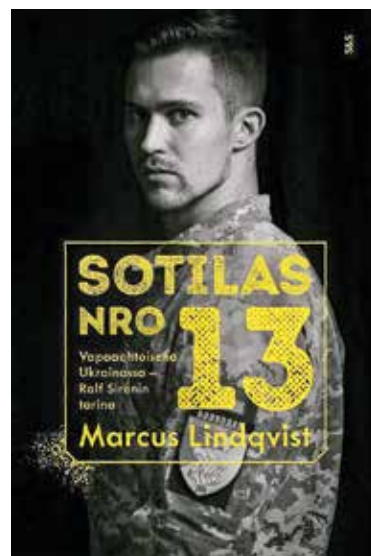
Kirja ei ole liioiteltu sankarikerromus vaan realistinen kuvaus sodasta. Sirénin tulikaste on esimerkiksi siitä kuinka kaoottisia ja sekavia taistelutilanteet olivat jalkaväen rivimiehelle. Kirjassa pääsevät ää-

neen myös useat Sirénin taistelutoverit, joiden kokemukset nivoutuvat yhteen narratiiviin suomalaisista vapaaehtoistaistelijoina Ukrainassa. Kirja antaa ajanmukaisen kuvan sodasta, mutta tässä pohditaan myös käytyjen taisteluiden ja harjoitetun johtajuuden perusteella sitä, mitkä ovat onnistumisen lähtökohdat, jos tavoitellaan monta kertaa vahvemman vihollisen voittamista.

Teoksessa käydään läpi myös asioita, jotka epäonnistuivat sodan alkuvaiheessa Ukrainan käyttämässä taistelutaktiikassa.

Kyky johtaa suuria yksiköitä ja niiden välistä yhteistyötä näytti olevan erittäin vaikeata. Sitä vaaditaan taisteluiden voittamiseen. Sirén kuvaa hyvin miten Ukrainan johtamistaito riitti yksittäisten komppanioiden taisteluiden koordinointiin, mutta jos kyseessä oli enemmän liikkuvia osia, niiden yhteispeli yleensä epäonnistui. Kykyä taistella koordinoitusti useilla puolustushaaroilla tarvitaan yliotteen saavuttamiseksi, mutta tämä oli sekä Ukrainan että Venäjän akilleen kantapää. Tätä ongelmaa kuvataan useaan otteeseen kirjassa,

Suurin osa Ukrainan upseereista, joiden alaisuudessa Sirén toimi, oli koulutettu Neuvostoliiton järjestelmän mukaisesti ja se näkyi johtamisessa. Sirén kertoo, että ihmishenkiä ei suojeltu riittävästi ja sodan lakeja jätettiin noudattamatta. Tämä vaikutti suoraan joukon taistelumoraaliin. Myös laiskuus ja mukavuudenhalu sai usein yliotteen johtajissa mikä vaaransi ihmishen-

Marcus Lindqvist: *Sotilas nro 13* Schildts & Söderströms, 2024. 215 sivua. ISBN: 978-951-526-089-5.

kiä rintamalla. Tässä asiassa Sirén toteaa kokeneensa suurimman eron Suomen Puolustusvoimien antamasta koulutuksesta ja Ukrainan taistelutyylistä.

Kirja osoittaa selkeästi sen, että yksikkö ei toimi optimaalisesti, ellei ihmisarvo ole keskiössä sotatoinnoissakin. Taistelumoraali on elintärkeä yksikön taistelukelpoisuudelle, ja sen ehdoton perusta on laadukas johtaminen. Sirén analysoi kirjassa älykkäästi kokemuksiaan, ja teos on lukemisen arvoinen kaikille joita sotilasjohtaminen kiinnostaa. Korkeamman arvon upseerilla voi olla vaikeata nähdä ja ymmärtää kuinka alemman portaan taistelija kokee tilanteet. *Sotilas 13* tarjoaa realistisen kuvauksen sodasta yksittäisen taistelijan, ryhmän- ja joukkueen näkökulmasta.

HENRIKA BACKLUND

Diplomaatti asevalvonnan ytimessä

SUURLÄHETTIÄS PASI PATOKALLIO

(s. 1949) teki mittavan yli 40 vuoden uran ulkoasiainhallinnossa. Hän ottaa muistelmissaan vahvasti kantaa ulkoministeriön toimintaan, tuon ajan kärkipoliittikkoihin sekä Suomen ja maailman tapahtumiin Kekkosen ajasta aina Ukrainan-sotaan asti. Asevalvontaan urallaan paneutunut diplomaatti vie lukijat aseasevalvonnan ja aseistariisunnan maailmaan.

Teoksessa seurataan hyvin läheltä asevalvonnan maailmaa ja sitä, kuinka Suomen etuja sekä turvallisuutta edistettiin neuvotteluissa ympäri maailmaa. Asialistalla olivat ydinsulkusopimus, kemialliset aseet, ydinaseettomat vyöhykkeet, ympäristösodankäynti, strateginen vientivalvonta, jalkaväkimiinat ja myös Itämeren kaasuputki.

Kirja etenee kronologisesti alkaen hänen aloittaessaan ulkoministeriössä nuorena diplomaattina joulukuussa 1974 kylmän sodan ja suomettumisen syvimpänä aikana. päättyen lokakuuhun 2017, jolloin hän jäi eläkkeelle täysin palvelleena suurlähettiläänä.

Patokallion ura oli vaihtelevaa ja tyypillistä diplomaatille. Siinä vaihtelivat palvelu ”talossa” eli ministeriössä ja ”posteissa” eli ulkomaanpaikoissa. Palvelu Washingtonin suurlähetystössä oli ensimmäinen posti.

Muita ulkomaanpalveluposteja oli Tokio, Geneve ja New York, ja toimiminen Suomen suurlähettiläänä Israelissa, Kanadassa ja Australias-

”Diplomatia oli minulle kutsumusammatti, ja aseidenriisunta oli erityinen mielenkiintoni kohde.”

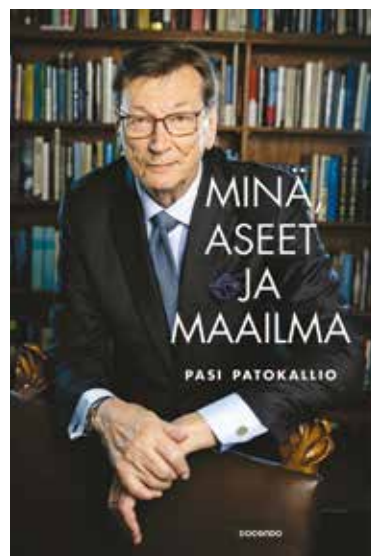
sa. Kirjan luvut käsittelevät kutakin ajanjaksoa omina kokonaisuuksinaan. Niissä kirjoittaja liittää omia havaintojaan, kokemuksiaan ja analyysinsä varsinaisiin tapahtumiin talossa ja posteissa.

Patokallio todisti paikan päällä Neuvostoliiton ydinaseiden hävittämistä Kapustin Yarissa ja kuunteli **Fidel Castron** sotaista puhetta aseidenriisuntakonferenssissa Havannassa.

Hän taittoi peistä YK-puheiden sisällöstä ulkoministeri **Paavo Väyrysen** kanssa.

Tarja Halosen kanssa Patokallio otti tiukasti yhteen asevientiluvista ja kohutuista jalkaväkimiinoista, mikä päätös nykytilanteessa on osoittautunut täysin virheelliseksi. Halonen ja **Erkki Tuomioja** ajoivat tätä vahingollista ja vastikkeetonta hanketta. Patokallio ja muut järkevät virkamiehet saivat hankittua lisää aikaa ja reunaehjoja.

Kirjassa kuvataan myös kolmen vuoden prosessia 2009–2012, kun Suomi pyrki YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi ulkoministeri **Alexander Stubb**in erityisedustajana.

Pasi Patokallio: Minä, aseet ja maailma
Docendo Oy, 2023.
379 sivua.
ISBN 978-952-382-680-9.

Siinä missä presidentti Halonen ei pannut tikkua ristiin asian suhteen, presidentti **Sauli Niinistö** viimeisen puolen vuoden aikana pisti kaiken peliin.

Minä, aseet ja maailma on lähihistoriaa avaava lukuelämys kaikille, joita kiinnostavat kokeneen diplomaatin arviot Suomen roolista kansainvälisessä politiikassa.

Kuten hän itse kirjassa toteaa: ”Diplomatia oli minulle kutsumusammatti, ja aseidenriisunta oli erityinen mielenkiintoni kohde. Halusin edistää Suomen turvallisuutta ja suomalaisten etua maailmalla.”

MARTTI LEHTO

A close-up portrait of General Janne Jaakkola, a middle-aged man with a serious expression, looking slightly to the right. He is wearing a green beret and a camouflage military uniform. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting an outdoor setting. The lighting is bright, coming from the upper left, casting shadows on his face and uniform.

Puolustusvoimain komentaja, kenraali Janne Jaakkola:

**"Suomen kansallinen puolustuskyky on tärkein
voimavaramme – se on yhteensovitettava
parhaalla mahdollisella tavalla osaksi Naton
suorituskykyä."**

TEKSTI MARTTI LEHTO
KUVAT PUOLUSTUSVOIMAT

Puolustusvoimain komentaja kävi 8. heinäkuuta Porin prikaatissa tapaamassa palvelukseen astuvia alokkaita ja lehdistöä. Sotilasaikakauslehden haastattelussa painopisteenä ovat upseerien urat ja Puolustusvoimien kehittyminen Naton jäsenmaana.

Puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen toimintaan on lisääntynyt huomattavasti Nato-jäsenyyden myötä. Monikansallisia harjoituksia järjestetään aiempaa enemmän myös Suomessa ja joukkojamme on lähetetty ulkomaille yhteisiin harjoituksiin ja uutena asiana Naton (ns.) rauhan ajan operaatioihin. YK-tehtävien myötä ulkomaille toimiminen on toki tuttua suomalaissotilaille jo 1950-luvulta alkaen.

Naton komento- ja joukkorakenteisiin osallistuminen tuottaa upseereille uusia palvelusuria. Miten Puolustusvoimien henkilöstöresurssit, etenkin upseereiden osalta, vastaavat tulevia tarpeita?

”Lähtökohtana on hyvä muistaa, että henkilöstöjärjestelmämme on rakennettu toisissa olosuhteissa silloisiin Puolustusvoimien tarpeisiin. Nyt turvallisuusympäristön muutos ja liittoutuminen vaikuttavat noihin vaatimuksiin. Perinteisten kotimaan- ja kriisinhallintatehtävien lisäksi koti- ja ulkomaan Nato-tehtävät tulevat uusina.

Henkilöstövoimavarojen lisäämiseksi ei tietysti ole nopeaa ratkaisua, joten haasteita pitää pyrkiä ratkaisemaan vaiheittain ja hallitusti. Kansainväliset tehtävät niin ulkomaille kuin kotimaassa on jo nykyisellään osa aika monen upseerin uraa, ja osalle nämä tulevat eteen uran aikana useammankin kerran. Toinen osa tätä prosessia on upseereiden lisäksi muiden henkilöstöryhmien mukaan ottaminen näihin kansainvälisiin tehtäviin.”

Suomalaisia upseereita tarvitaan ulkomaille esikuntatehtäviin, erilaisiin yhteys- ja valmistelutehtäviin sekä omien joukkojen komentaja- ja päällikkötehtäviin. Riittääkö henkilöstö?

”Upseeritarpeeseen on ryhdytty vastaamaan esimerkiksi lisäämällä opiskelijoiden määrää kadettikursseilla. Tämä tietysti vaikuttaa vasta tulevaisuudessa. Lisäksi kehittämisessä otetaan huomioon evp-henkilöstön ja reserviläisten

JANNE JAAKKOLA

PUOLUSTUSVOIMAIN KOMENTAJA

Kenraali

Puolustusvoimien komentajaksi 1. huhtikuuta 2024
Puolustusvoimien strategiapäällikön tehtävästä.

Aikaisempia tehtäviä Pääesikunnassa ovat olleet muun muassa suunnittelupäällikön ja logistiikkapäällikön tehtävät sekä Puolustusvoimain komentajan adjutantina toimiminen. Palvelustehtäviä upseerin uralla on ollut muun muassa Laskovarjojääkärikoulussa, Utin jääkäriyrykmentissä, Porin prikaatissa ja puolustusministeriössä. Yleisesikuntaupseerikurssi Norjassa 2000–2001. Kriisinhallintatehtäviä: KFOR/ Kosovo ja ISAF/Afganistan.

SYNTYNYT 17.7.1967

käytön mahdollisuudet niin kotimaassa kuin ulkomailla. Henkilöstötarvetta lisää Suomeen tuleva Nato-esikunta tai sen osat. Kysymys ei ole pelkästään henkilöstön määrästä vaan kysymys on niistä valmiuksista, joita henkilöstöllä pitää olla, toimiessaan monikansallisissa tehtävissä”, sanoo komentaja.

Osallistuminen Naton yhteiseen rauhan ajan puolustukseen

Ilmavoimat osallistui Hornet-hävittäjillämme ensimmäistä kertaa Naton Air Shielding- ja Air Policing -toimintaan Romaniassa. Merivoimat vastavasti osallistui Naton pysyvän miinanantorjuntaosaston toimintaan Itämerellä yhdellä Katanpää-luokan aluksella ja 40 henkilön miehistöllä. Toiminnan jatkoon osalta komentaja toteaa:

”Maavoimien osalta aluksi hoidetaan Naton läsnäolo Suomessa liittyvät asiat kuntoon ja sen jälkeen pohditaan, mikä on tarkoituksenmukaisinta maavoimillemme osallistua Nato-operaatioihin. Ensimmäinen ja tärkein vastuu on huolehtia omasta puolustuksestamme. Korostaisin vielä sitä, että olemme osallistuneet ja osallistumme kriisinhallintaoperaatioihin, esimerkiksi Naton johdossa Kosovossa ja Irakissa.”

Mikä on ollut haasteellista Nato-prosessissa?

”Ehkä haasteellista tai oikeastaan suurin muutos on ollut siinä, että Puolustusvoimien organisaatio ja henkilöstömäärä on kehitetty kansalliseen tarpeeseen. Tietysti Naton rauhankumppanuus on tuottanut osamista ja oppia, mutta ne eivät auta tähän lisähenkilös-

tötarpeeseen. Olemme joutuneet hyppäämään liikkuaan junaan ja kysymys ei ole vain siitä, että me muuttumme, vaan Nato muuttuu kovaa vauhtia: Siksi me joudumme koko ajan tarkentamaan sitä, millä tavalla me integroidumme Natoon ja kuinka yhteensovitamme parhaalla mahdollisella tavalla kansallisen puolustuksemme rakenteineen Naton kanssa.

Pitää muistaa se, että monia asiaa avautui meille vasta siinä vaiheessa, kun meistä tuli täysjäseniä. Vaikka Nato-yhteensopivuutta on viety pitkälle, niin monia asioita on voitu tehdä vasta viime vuoden huhtikuusta lähtien”, toteaa kenraali Jaakkola.

Kokemuksia sodasta Ukrainassa

Sota Ukrainassa jatkuu edelleen, eikä loppua näy. Komentaja analysoi saatuja sodan kokemuksia ja vaikutusta kansalliseen puolustukseen.

”Isossa kuvassa meidän täytyy olla tarkkana mitä voidaan hyödyntää, mitä kannattaa hyödyntää ja mitä ei. Toiminta-alueet ovat niin erilaisia meillä ja Ukrainassa. Siksi kaikkea ei voi soveltaa meillä. Meidän tulee tarkasti seurata myös sitä, mitä Venäjä oppii Ukrainan sodassa ja miten se kehittää omaa suorituskyykyään.”

Hän totesi edelleen, että

”Strategisella tasolla voidaan havaita, että laajamittainen pitkäkestoinen kulutussodankäynti on tullut takaisin, minkä kohteena on koko yhteiskunta ja siinä hyödynnetään kaikkia laaja-alaisen vaikuttamisen tai hybrdivaikuttamisen keinoja. Maan puo-

lustukseen tarvitaan koko yhteiskunnan ponnisteluja. Tässä puolustustahdolla on aivan keskeinen merkitys. Suomessa emme ole luopuneet perinteisen sodankäynnin uhkamalleista ja puolustuksen periaatteista, kun taas moni Euroopan maa on tässä suhteessa vähän takamatkalla.”

Komentajan mielestä operatiivisella tasolla kysymys on tehokkaista ja nykyaikaiselle taistelukentälle sopivista asejärjestelmistä sekä joukkojen osaamisesta.

”Yksittäinen järjestelmä ei ole hopealuoti, vaikka sellaista kuvaa usein luodaankin. Meillä tulee olla kaikki suorituskyvyn osa-alueet hallinnassa, oli sitten kysymys puolustuksesta tai hyökkäyksestä. Suorituskykyyn liittyy osaamisen merkitys. Kriisin aikana on vähän myöhäistä kouluttaa joukkoja laajamittaisiin operaatioihin. Joukkojen koulutus on tehtävä etukäteen.”

Analyysissään kenraali Jaakkolan mukaan:

”Taktisella tasolla Ukrainassa käydään pienten joukkojen joukkue-komppania-pataljoona-tason taistelua, jossa korostuvat taistelukentän peruselementit ja niistä on saatavissa paljonkin kokemuksia. Yksi selainen on, että ketju havainnoista vaikuttamiseen on muodostunut äärettömän lyhyeksi, mikä asettaa vaatimuksia oman toiminnan suojaamiselle.

Lisäksi dronet ovat tulleet jäädäkseen ja niiden torjunnasta sekä vastatoiminnasta on tullut haaste, jota kaikki pyrkivät ratkaisemaan. Eri aselajien osalta on saatu paljon kokemuksia ja näkemyksiä myös siitä, miten ei kannata toimia nykymaailmassa. Yksi arvokas kokemus on ollut toimivan kenttälääkinnän merkitys.”

Edelleen hän totesi, että

”Taistelukentällä korostuu johtajakoulutuksen merkitys eli millä tavoin johtajat on koulutettu ja miten he kykenevät johtamaan joukkojaan. Johtaminen linkittyy olennaisesti osaamiseen.”

Ukrainaa tuetaan sen tarpeiden mukaan. Vuoden 2022 jälkeen Suomi on osoittanut Ukrainan tukemiseen 2,9 miljardia euroa. Kansainvälisessä keskustelussa on ollut esillä avauksia länsimaisten joukkojen lähettämisestä Ukrainan tueksi. Komentajan mukaan tällä hetkellä ei ole realistista lähettää suomalaisia taistelujoukkoja Ukrainaan.

”Valtionjohtomme on todennut, että tällä hetkellä tämä tapa, jolla me tuemme Ukrainaa, on toimiva ja riittävä. Minusta keskeinen pointti on se, mitä Ukraina pyytää, minkä tyyppistä materiaalia maa tarvitsee ja minkä tyyppistä koulutusta se toivoo saavansa. Tämä on keskeinen ja ohjaava periaate.”

Puolustusjärjestelmämme kehittämisen painopisteet tulevaisuudessa

Kenraali Janne Jaakkola muistuttaa siitä, että kansallinen puolustuskyky on edelleen tärkein voimavaramme.

”Vuodenvaihteessa julkaistavassa puolustuslonteossa toivottavasti tullaan kirjaamaan maapuolustuksen uudistamisen jatkaminen. Paikallisjoukkojen kehittäminen on jo käynnissä, mutta maavoimilla on paljon materiaalia, jonka uusiminen sijoittuu ensi vuosikymmenelle. Se tulee olemaan mittava projekti. Lisäksi meidän pitää pystyä integroimaan käynnissä olevat ilma- ja merivoimien strategiset hankkeet osaksi puolustuksen kokonaisuutta. Meidän pitää päästä eteenpäin multidomain -ajattelussa ja yhteisessä tekemisessä, ottaen huomioon kaikki toimintaympäristöt kuten avaruus, kyber ja informaatioympäristö, mukaan lukien tietysti perinteiset puolustushaarat maa, meri ja ilma.”

Edelleen hän totesi, että

”Kehittämisen yksi keskeinen kysymys on se, miten me viemme eteenpäin Naton integraatiota ja puolustuksemme yhteensovittamista. DCA-sopimus ja pohjoismainen yhteistyö kehittyvät ja nämäkin tulee yhteensovittaa tähän kokonaisuuteen.”

Kolme pointtia Puolustusvoimista

Komentaja analysoi asioita, jotka ovat hyvin Puolustusvoimissa ja joita tulee edelleen kehittää.

”Puolustusjärjestelmämme materiaallinen kehittyminen on tietysti äärimmäisen hyvä juttu, saamme materiaalihankkeita eteenpäin ja valmiutemme kehittyy hyvää tahtia. Materiaalisen valmiuden ylläpito ja kehittäminen on pitkäjänteistä työtä, mutta sen rinnalle on tullut selvästi tarve olla tietyillä osa-alueilla tutkimuksessa ja kehityksessä vähän nopeampia.”

”Varusmiesten, reserviläisten ja henkilökunnan palaute on ollut positiivista. Olemme tehneet isot asiat kunnolla. Mutta emme voi jäädä paikallemme, meidän tulee hallita tulevaisuuden haasteet, jotka liittyvät jo mainittuun henkilöstömäärään ja osaamisen kehittämiseen. Päivän teemaan liittyen perusyksiköiden rooli on merkittävä tässä kokonaisuudessa. (tässä viitataan PORPR tarkastukseen saapumiserän palveluksen aloittamiseen liittyen).”

”Kolmantena kokonaisuutena on yhteensovittaminen liittokunnan kanssa, jossa on edetty hyvin, nopeasti ja luottamusta herättävällä tavalla. Tämä integroituminen tulee viemään aikaa, ennen kuin kaik-

”ON KAIKKIEN ETU, ETTÄ PÄÄSEMME KOMPROMISSEIHIN JA YHTEISIIN TAVOITTEISIIN SIINÄ, MITEN KÄYTÄMME HENKILÖSTÖÄ KOTIMAASSA TAI ULKOMAILLA TIEDOSTAEN SEN, ETTÄ KYSYMYS EI OLE VAIN VIRKAMIEHESTÄ VAAN MYÖS HÄNEN PERHEESTÄÄN.”

ki meidän järjestelmämme on saatu yhteensovittua Naton vaatimusten kanssa.”

Yhteistyössä eteenpäin

Upseeriliiton puheenjohtaja **Ville Viita** oli vähän aikaisemmin käynyt kahdenvälisiä keskusteluja komentajan kanssa tavoitteena Upseeriliiton ja Puolustusvoimien yhteistyön tiivistäminen ja asioiden ennakoiva käsittely.

Kenraali Jaakkolan mukaan olemme toimintaympäristön kehityksen näkökulmasta aika sumuisessa tilanteessa, eikä kukaan oikein voi sanoa, että miten asiat tästä kehittyvät.

”Emme tiedä milloin ja miten tilanne kääntyy parempaan suuntaan. Meillä on iso vastuu Suomen puolustuksen ja turvallisuuden näkökulmasta. Tarvitaan vahvaa johtajuutta ja vastuunkantoa maanpuolustuksen kehittämiseksi ja luottamuksen ylläpitämiseksi yhteiskunnassa tässä epävarmassa tilanteessa. Tässä kaikki henkilöstöryhmät ovat mukana.

Kehittämisessä Puolustusvoimien johdolla ja Upseeriliitolla voi olla eri näkemyksiä ja mielipide-eroja liittyen edunvalvontaan tai palvelusuhteen ehtoihin tai muihin henkilöstöön liittyviin kysymyksiin. Kipakkakin keskustelu kuuluu asiaan, mutta meidän kannattaa kiinnittää huomiota millaisen kuvan annamme ulospäin ja kuinka yhtenäisiä olemme.

Tarvitaan keskustelunavauksia ja avointa keskustelua sekä yhteisistä asioista että niistä, joissa olemme erimielisiä.”

Upseeriliitonkin mielestä tarvitaan ennakoivaa tietojenvaihtoa. Liitto kuulee usein jäsenistöltä näkemyksiä ja kokemuksia, joita ei aina välttämättä esitetä Puolustusvoimien kaikissa tarkastuksissa tai kuulla muissakaan virallisissa yhteyksissä. Hyvä yhteistyö antaa mahdollisuuden hedelmälliselle tietojenvaihdolle. Komentajankin mielestä avoimia ja haastavia kysymyksiä ratkottaessa kannattaa käyttää ko-keinovalikoimaa.

”Tarvitaan yhteistä vastuunkantoa. On kaikkien etu, että pääsemme kompromisseihin ja yhteisiin ta-

KUVA: UPSEERILIITTO

Henkilökohtaiset tapaamiset ovat tärkeä osa avointa mielipiteiden vaihtoa. Upseeriliitto pitää esillä henkilöstöasioita. Upseeriliiton puheenjohtaja kävi heinäkuussa tapaamassa komentajaa.

voitteisiin siinä, miten käytämme henkilöstöä kotimaassa tai ulkomailla tiedostaen sen, että kysymys ei ole vain virkamiehestä vaan myös hänen perheestään. Ratkaisuiden tulee olla selkeitä ja ymmärrettäviä, jotta kaikki voivat olla mukana tässä meidän perustehtävässämme Suomen turvallisuuden varmistamisessa”, toteaa Jaakkola lopuksi. ■

WE ARMOR IT.™

Letters. Words. Codes. Coordinates. Orders.

Every moment vital information is transmitted around us and at risk. Enter MilDef. We create rugged IT solutions for the harshest conditions and most challenging environments, which prevent your information from being interrupted, intercepted or disrupted.

Put simply; we armor your IT, when and where the stakes are the highest.

ECOCIDE

Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen keino

Ukrainan sodan yhteydessä on nostettu esille ecocide-termi, jolla viitataan Venäjän tahalliseen Ukrainan ympäristön tuhoamiseen sotilaallisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

TEKSTI **SILVIA SOMMARBERG**

Hallintotieteiden maisteri, väitöskirjatutkija, Maanpuolustuskorkeakoulu

MARO KETOLA

Valtiotieteiden maisteri, väitöskirjatutkija, Maanpuolustuskorkeakoulu

Ympäristön tuhoaminen osana sodankäyntiä ei ole uusi konsepti, vaan pitkin historiaa vastustajan tuhoamisen helpottamiseksi on saatettu hävittää alueen kotieläimet, viljelysmaat ja infrastruktuuri. Tänä päivänä ecocide-käsitettä tarkastellaan ja käytetään usein lainsäädännön ja ympäristön tuhoamisen kriminalisoinnin yhteydessä, ja osa valtioista onkin liittänyt ecociden omaan lainsäädäntöönsä. Esimerkiksi Venäjä on kriminalisoinut ecociden lainsäädännössään vuonna 1996, mutta venäläisissä oikeusistuimissa ei tähän päivään mennessä ole jaettu ainuttakaan ecocideen liittyvää tuomiota.

Ecocide voidaan nähdä osana Venäjän harjoittamaa laaja-alaista vaikuttamista, jota se toteuttaa tälläkin hetkellä Ukrainassa. Ympäristön tuhoamisella on mahdollista aiheuttaa merkittävää kärsimystä erityisesti siviiliväestölle. Lisäksi systemaattisella ympäristön tuhoamisella luodaan pitkäkestoisia ja laajoja seurauksia, joilla on sekä kansallisia että kansainvälisiä vaikutuksia. Kansallisesti voidaan muun muassa heikentää tai tuhota vastustajan peruselämän edellytyksiä, edesauttaa tartuntatautien leviä-

mistä ja aiheuttaa nälänhätää. Kansainvälisen huolenaiheen aiheuttaa muun muassa Ukrainan ydinvoimaloihin kohdistuva uhka.

Venäjä on kohdistanut hyökkäyksiä ja pommituksia kansalaisten peruselinosuhteiden sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisiin kohteisiin, kuten viljapeltoihin ja patoihin. Lisäksi keskeisinä Venäjän iskujen kohteena ovat asuinrakennukset, sairaalat, kulttuurikohteet ja energialaitokset. Vaikka iskujen suorat vaikutukset eivät kohdistu Ukrainan luonnonmaisemaan, niiden vaikutukset voivat olla ympäristön elinvoimaisuuden näkökulmasta katastrofaalisia. Esimerkiksi vesijohtojärjestelmien tuhoutuminen tai pommituksista levinneet tulipalot voivat tuhota ympäristöä merkittävältä laajuudelta ja jättää alueita käyttökelvottomiksi.

Nykyaikainen sodankäynti on luonut mahdollisuudet mitä monimuotoisimmille vaikuttamiskeinoille, joiden vaikutukset heijastuvat yhä enemmän määrin rauhan aikaan, siviileihin sekä ympäristöön. Venäjän laaja-alainen vaikuttaminen Ukrainassa on jo tähän mennessä aiheuttanut suurta vahinkoa Ukrainan ekosysteemille. Sodan jatkuessa miinat, räjähtämättömät ohjukset ja muu sotakalusto luovat

kasvavan riskin ukrainalaissiviileille ja ympäristön saastumiselle. Lisäksi ympäristön tuhoutumisen vaikutukset ovat usein pitkäkestoisia, ja niistä merkittävä osa ilmenee muun laaja-alaisen vaikuttamisen seurannaisvaikutuksina.

Poltetun maan taktiikasta ecocideen

Venäjän Ukrainassa harjoittama ei-sotilaallisiin kohteisiin kohdistuva vaikuttaminen ei ole Venäjälle uudenlainen toimintatapa. Kun Venäjän harjoittamaa sotilaallista toimintaa tarkastellaan historian kautta, voidaan nähdä selkeitä ecocide-näkökulmaan sopivia toimia.

Selkein esimerkki on poltetun maan taktiikka, jota Venäjä on harjoittanut läpi sotaisan historian. Poltetun maan taktiikassa vetäytyvä osapuoli tuhoaa materiaalia, kuten ravintoa, sotakalustoa, infrastruktuuria tai maa-alueita, jotka saattaisivat hyödyttää etenevää vihollisjoukkoa. Vetäytyvä joukko jättää jälkeensä vain tuhoa ja heikentää tätä kautta hyökkäävän joukon toimintakykyä.

Poltetun maan taktiikka oli jo osa Venäjän toimintaa taistelussa Ranskaa vastaan 1800-luvun alussa ja etenkin toisen maailmansodan aikana Neuvostoliiton taistellessa Saksaa vastaan. Venäjä ja sitä edeltänyt Neuvostoliitto ei ole tarvinnut aina edes sotatilaa syyllistyäkseen toimiin, jotka aiheuttavat laajamittaista vahinkoa ympäristölle. Raskaimmin Neuvostoliiton piittaamattomuus näkyi arktisella alueella Karanmerellä. Arvioiden mukaan Neuvostoliitto aloitti ydinjätteen päästämisen Karanmereen jo 1960-luvun aikana ja jatkoi toimintaansa 1990-luvun alkuun aina Neuvostoliiton hajoamiseen saakka. Tänäkin päivänä Karanmeressä on eniten radioaktiivista jätettä muihin maailman meriin verrattuna.

Ecocide osana laaja-alaista vaikuttamista

Ecocide voidaan liittää osaksi Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen keinovalikoimaa, jota käyttämällä se aiheuttaa merkittävää kärsimystä Ukrainan siviiliväestölle ja heikentää kansakunnan resilienssiä.

Laajamittaisen ja systemaattisen luonnon tuhoamisen kautta on mahdollista heikentää tai tuhota vastustajan peruselämän edellytyksiä, edesauttaa tartuntatautien leviämistä, aiheuttaa nälänhätää sekä muuta kärsimystä vastustajan kansalaisten keskuudessa. Moneen Venäjän vaikuttamiskeinoon Ukrainassa sisältyy ecociden piirteitä ja samantyyppisiä toimia, joita Venäjä on harjoittanut aikaisemmin

VASTUSTAJAN SIVIILIKOHTEISIIN TAI YMPÄRISTÖÖN VAIKUTTAMINEN ON OLENNAINEN OSA VENÄJÄN SODANKÄYNTIÄ.

sa sodissaan ja konflikteissaan. Osa Venäjän vaikuttamiskeinoista ja niiden ympäristötuho vaikutuksista ovat itsestään selviä, mutta niiden laajuus voi tulla yllätyksenä. Lisäksi yllätyksenä saattaa olla se, miten Ukrainan ympäristön tuhoa voidaan edesauttaa myös informaatiovaikuttamisen keinoin.

Vesihuolto ja padot

Keskeisenä Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen kohteena ovat olleet Ukrainan kriittinen energia- ja teollisuusinfrastruktuuri, millä se pyrkii vaikuttamaan sekä Ukrainan toimintakykyyn että ympäristöön. Yksi keskeisimmistä Venäjän vaikuttamisen kohteista on Ukrainan vesihuolto ja sen toimivuuden lamauttaminen. Laajat iskut energiainfrastruktuuriin aiheuttavat vesihuollon ongelmia ja hankaloittavat puhtaan veden saatavuutta ympäri Ukrainaa.

Venäjä on pyrkinyt vaikuttamaan vesihuoltoon tuhoamalla öljyvarastoja, kemikaaleja käsitteleviä laitoksia sekä ammustehtaita. Vaarallisia aineita säilöviä tiloja tuhoamalla edesautetaan haitallisten aineiden pääsyä luontoon ja sitä kautta pohjaveteen. Huomioitavaa on myös vesistöjen miinoittaminen ja sodankäynnistä syntyvä jäte, jotka kohottavat vesistöjen myrkyttymisen riskiä sodan jatkuessa.

Suurimmat yksittäisen iskun vaikutukset kansalaisten toimintakykyyn sekä ympäristöön ovat syntyneet Kahovkan padon tuhosta 6. kesäkuuta 2023. Padon tuhon aiheuttajasta ei ole täyttä varmuutta, mutta se sisältää piirteitä Venäjän harjoittamista toimintatavoista ja toisaalta myös motiivin. Lisäksi pato oli Venäjän joukkojen hallussa ja ennen padon tuhoa tekojärven vedenpinta nostettiin ennätyskorkeuteen.

Kahovkan padon tuholla on ollut erittäin laajoja ympäristövaikutuksia. Se on aiheuttanut laajoja tulvia Dnipro-joen alaosassa, minkä seurauksena lähialueilta on jouduttu evakuoimaan tuhansia ihmisiä ja satoja on menehtynyt. Padon murtumisen seurauksena lähes miljoona ukrainalaista on kärsinyt juomaveden puutteesta, ja tapahtuman aikaan arviolta noin 140 000 ihmistä menetti sähkönsaannin. Maaperä ja erityisesti viljelymaita on pilaantunut

ADOBE STOCK

Patojen tuhoamisella saadaan laajoja alueita asuinkelvottomiksi. Juomavesi saastuu, sähkönjakelu keskeytyy ja asukkaat on evakuoitava muualle.

vuosiksi eteenpäin, ja ekosysteemi on vioittunut eri kasvuston sekä eläinlajien joukkokuolemien takia.

Ydinvoimalaitokset

Ydinvoimalaitokset ja niihin vaikuttaminen ovat olleet keskeinen osa Venäjän sotatoimia Ukrainassa. Ukrainassa on tällä hetkellä neljä ydinvoimalaitosta, ja niihin kaikkiin on sodan aikana kohdistunut hyökkäyksiä. Venäjä onnistui valloittamaan Zaporizžjan ydinvoimalaitoksen maaliskuussa 2022 ja hyödyntää aluetta tällä hetkellä suojapaikkana joukoilleen, kalustolleen ja ammuksilleen.

Venäjän hallitessa Zaporizžjan alueita ja jatkaessa iskuja muihin Ukrainan ydinvoimalaitoksiin riskit ydinvoimalaonnettomuudesta ja radioaktiivisen säteilyn lisääntymisestä kasvavat. Arvioiden mukaan Ukrainan ydinvoimaloihin kohdistuvana ensisijaisena uhkana eivät kuitenkaan ole suorat iskut ydinvoimaloiden reaktoreihin. Uhat nousevat ongelmista ydinvoimaloiden keskeisissä järjestelmissä, kuten vesi- ja energiahuollossa, jotka takaavat ydinvoimalaitosten turvallisen toiminnan.

Energian ja sähkön saatavuus

Venäjä on suunnannut iskuja myös Ukrainan energiaverkkoihin, minkä seurauksena sähkönsaanti on

rajoittunut eri puolilla Ukrainaa. Sähkönsaannin ongelmista aiheutuu seurannaisvaikutuksia muun muassa veden pumppaus- ja puhdistuslaitoksille, mikä jättää väestön ilman puhdasta vettä ja lisää saasteiden määrää sekä aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia kansanterveydelle.

Ympäristön näkökulmasta sähkökatkot ja energiavarojen puute aiheuttavat pidemmällä aikavälillä merkittäviä ongelmia. Esimerkiksi sähkönsaannin häiriöt lisäävät sekä laittomia että laillisia metsänhakkuita. Metsiin kohdistuvien negatiivisten vaikutusten lisäksi polttopuun käyttö lämmityksessä lisää sekä sisäilman saasteita että kasvattaa haitallisen hiilimonoksidin (CO) määrää ilmakehässä.

Teollisuuden näkökulmasta sähkökatkokset esimerkiksi hiilikaivoksissa voivat pysäyttää kaivosveden ja metaanin pumppauksen ja aiheuttaa tulvia ja räjähtävän kaasun kertymistä maanalaisiin käytäviin. Tällä voi olla merkittävä vaikutus veden laatuun, minkä lisäksi se kasvattaa räjähdysvaaraa.

Maatalous

Venäjä on suunnannut ohjusiskuja Ukrainan maatalouskohteisiin, kuten viljavarastoihin sekä maatalous- ja karjatiloihin. Ukrainan maatalouden tuhoamisella on merkittäviä yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia. Sillä on myös kansainvälisiä vaikutuksia.

tuksia, koska Ukraina on yksi suurimmista maataloustuotteiden viejistä kehittyviin maihin. Olennaisesti Ukrainan maatalous kärsii muistakin Venäjän ympäristön tuhoamisen keinoista. Esimerkiksi Kahovkan padon tuholla on merkittäviä vaikutuksia elinkeinoelämän harjoittamiseen, muun muassa kalastukseen ja maanviljelyyn. Joen ja tekoaltaan yläjuoksulla pellot kuivuvat ja alajuoksulla ne ovat olleet tulvien peitossa.

Miinojen, ohjusten, ammusten ja muun sotakaluston aiheuttama maaperän saastuminen jättää monet Ukrainan suurista maatalousalueista käyttökelvottomiksi vuotavien raskasmetallien ja muiden mahdollisesti myrkyllisten aineiden takia. Miinojen ja sotakaluston raivaus tulee sodan päätyttyä kestämään useita vuosia ja sillä on merkittävä vaikutus sekä Ukrainan luontoon että maatalous- ja elintarviketuotantoon.

Informaatio- ja kyberympäristö

Ukrainan sähköverkkoihin ja sähkönsaantiin vaikuttavat kyberhyökkäykset ovat merkittävä uhka energiansaannille melkein jokaisen yhteiskunnan elintärkeän toiminnon kannalta, ydinvoimaloiden turvallisuudesta toiminnasta sairaaloiden toimintakykyyn sekä tieto- ja viestiliikenteen toimivuuteen. Lisäksi kyberhyökkäysten aiheuttama ympäristön tuhoutuminen voi kohteesta riippuen nousta merkittäväksi. Energiainfrastruktuuriin kohdistetuilla kyberhyökkäyksillä on mahdollista pysäyttää kriittisen infrastruktuurin toiminnan kannalta keskeisiä järjestelmiä, millä voidaan vaarantaa esimerkiksi ydinvoimaloiden turvallinen toiminta.

Venäjän informaatiovaikuttamiseen kuuluu uhkailu taktisten ydinaseiden käyttämisellä. Venäjän ydinaseuhkailu ja -retoriikka ovat sidoksissa taistelutaktikan kehitykseen, ja niiden tarkoituksena vaikuttaa olevan lännen väliintulon ja tuen pysäyttäminen Ukrainalle. Lisäksi informaatiovaikuttamisen kautta on mahdollista vääristää totuutta, muun muassa erilaisten narratiivien ja syväväärennösten kautta. Tällä voi olla vaikutuksia siihen, miten sodan päätyttyä Ukrainan jälleenrakentaminen ja laaja-alaiset ympäristötuhot korvataan.

Ecociden pitkäkestoinen vaikutus Ukrainassa

Olemme tutkineet Kokonaismaanpuolustus osana kansallista resilienssiä (KOMAR) -tutkimushankkeessa Venäjän laaja-alaista vaikuttamista Ukrainassa.

KOMAR on Maanpuolustuskorkeakoulussa käynnissä oleva tutkimushanke, jossa tarkastellaan turvallisuusympäristön muutoksen ja laaja-alaisen turvallisuushkien vaikutuksia suomalaiseen kokonaisturvallisuuden malliin ja Puolustusvoimien tehtäviin.

Venäjä kohdistaa merkittävän määrän iskuja Ukrainan siviili-infrastruktuuriin. Usein iskuista uutisoitaessa painotus on niiden suorissa vaikutuksissa, kuten ihmisuhreissa ja materiaalin tuhoutumisessa, pitkäkestoisten ja ketjuuntuvien vaikutusten sekä ympäristövaikutusten jäädessä taka-alalle. Kaupunkien ja siviili-infrastruktuurin pommituksissa viemäriverkostot sekä teollisuus- ja energiainfrastruktuuri vaurioituvat ja maaperään, vesistöön ja ilmaan päätyy erinäisiä päästöjä. Sodan jatkuessa tuhojen vaikutukset ketjuuntuvat ja kertaantuvat, ja ympäristön tuhoutuminen vaikuttaa ensisijaisesti ukrainalaisten siviilien elämänelledellytyksiin, kuten puhtaan juomaveden, ruoan ja sähkön saantiin sekä elinkeinon harjoittamiseen.

Tuhot nähdään vasta sodan päätyttyä

Ukrainan ympäristön tuhoamisen ja tuhoutumisen laajuus sekä vaikutukset ovat täysin nähtävissä vasta sodan päätyttyä. Sodan jälkeenkin räjähtämättömien ammusten sekä tuhoutuneen sotakaluston jääminen luontoon kasvattaa pohja- ja pintaveden sekä maaperän saastumisriskiä vuosiksi eteenpäin. Venäjän sotatoimien ketjuuntuvat vaikutukset osoittavat, että lähes kaikki toimintatavat vaurioittavat luontoa välittömästi tai pidemmän aikavälin kuluessa.

On selvää, etteivät sotatoimet kohdistu ainoastaan sotarintamalle, vaan Venäjä haluaa, että sodan vaikutukset näyttäytyvät siviilien elämässä kotiseudun tuhoutumisena ja turvallisuuden tunteen murenemisena.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on jälleen kerran osoittanut sodan julmuuden ja sen aiheuttaman laajan kärsimyksen. Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen kohteena on erityisesti siviiliväestö, jonka elämänelledellytykset pyritään tuhoamaan. Myös ympäristön tuhoaminen osana sotatoimia vaikuttaa erityisesti siviiliväestöön. Vaikka kansainvälinen oikeus kieltää ecocide-taktiikoiden käytön, ei tällä ole ollut merkitystä. Venäjän sotatoimet Ukrainassa nostavat esille sen, että laaja-alaista vaikuttamista on tarkasteltava entistä perusteellisemmin tahallisen ympäristön tuhoamisen näkökulmasta ja huomioitava niiden aiheuttamat pitkäkestoiset vaikutukset yhteiskunnan resilienssiin. ■

Upseerinmiekat itselle ja lahjaksi

Melanders Hattfabrik valmistaa tohtorinhattuja ja myy yksinoikeudella WKC Solingenin valmistamia tohtorinmiekköitä.

Nyt kauttamme saa myös saksalaista laatua olevat perinteiset maa- ja merivoimien upseerinmiekat.

HINNAT ALKAEN 572 €.

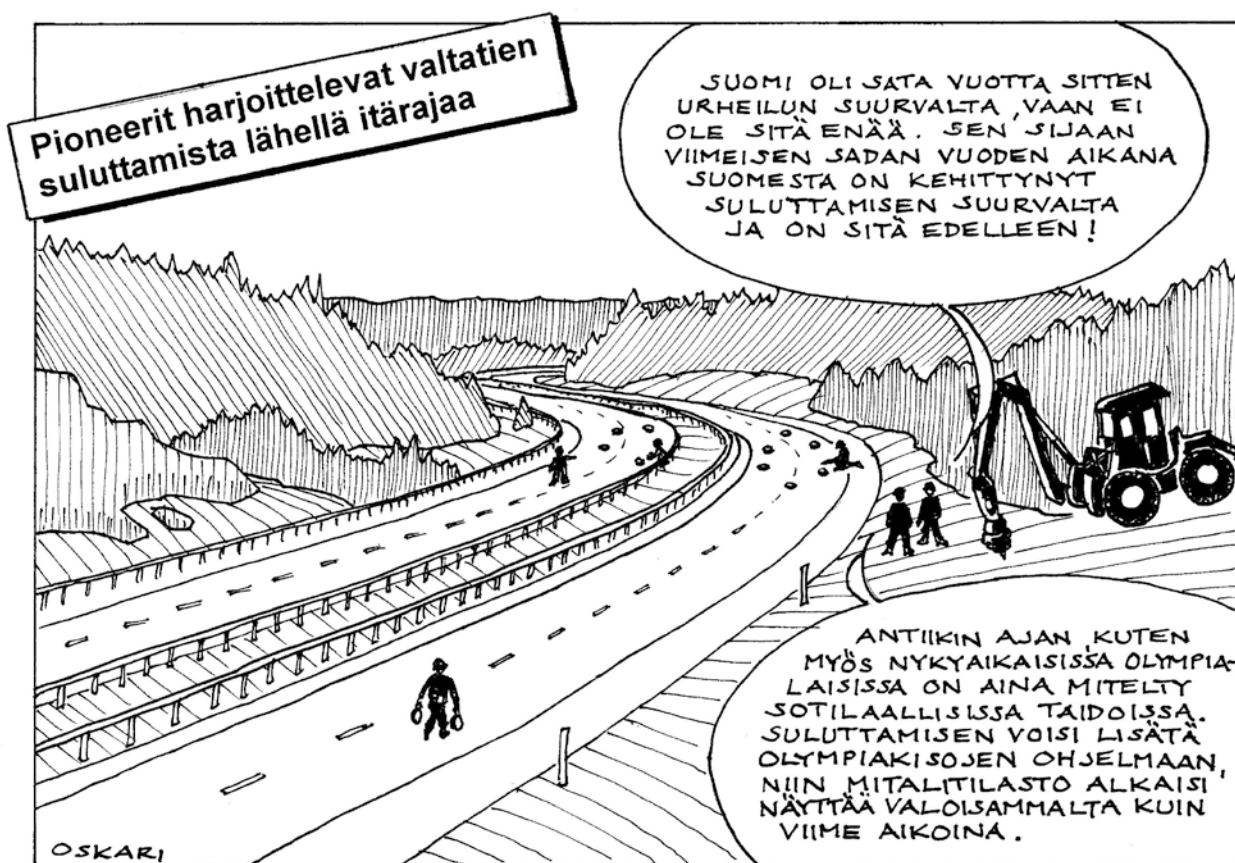
Suomen itsenäistyttyä Akseli Gallen-Kallela suunnitteli puolustusvoimien käyttöön upseerinmiekat ja akateemiselle maailmalle ainutlaatuiset tohtorinmiekat. Miekat ovat olleet alusta lähtien WKC Solingenin valmistamat. Tehtaan juuret ulottuvat aina 1500 -luvulle asti.

**MELANDERS
HATTFABRIK**
HELSINGFORS

www.sotilasmiekat.fi • info@sotilasmiekat.fi

> O S K A R I

Tekoäly ja kognitiivinen sodankäynti

Lähihorisontin suurin uhka demokratialle?

TEKSTI LAURI VASANKARI

Kapteeniluutnantti, sotatieteiden maisteri, tekoälyn ja datatieteiden diplomi-insinööri, tutkija ja tohtoriopiskelija Maanpuolustuskorkeakoulun sotatekniikan laitoksella.

Kognitiivinen sodankäynti keskittyy hyökkäämään ja rapauttamaan rationaalisuutta, tuottaen systeemistä heikkoutta. Vaarana on, että yhteiskunnat jakautuvat entistä vahvemmin tarjoajiin ja käyttäjiin, joissa käyttäjien ohjailu on tarjoajien käsissä.

Valloittaakseen Galliaa ja valmistautuessaan kohtaamaan belgien heimot **Julius Caesar** korosti druidi Diviciacukselle, kuinka oleellista voitolle on pitää vihollinen hajanaisena ja estää joukkoja yhdistymästä. Vastaavaa ajatusmallia on pyöritellyt myös **Niccolò Machiavelli**, keskittyen johtajien ja joukkojen välisen epäluottamuksen herättämiseen ja epävarmuuden lisäämiseen, jotta vastustaja jakaisi tarpeettomasti voimiaan ja siten heikentäisi itseään.

Nämä vuosisatoja ja -tuhansia vanhat mietteet ovat kestäneet hyvin aikaa. Tarkastellessa nykyisiä, meneillään olevia konflikteja, on hyvin vaikea löytää yhtenäisyyttä länsimaisessa lähestymisessä. Kollektiivinen tahtotila vaikuttaa sirpaloituneen eriaisteisiksi näkemyksiksi. Informaatioympäristön muututtua välittömämmäksi ja siten osallistaen entistä suuremmat ihmismassat niin tiedon

käyttämiseen kuin tuottamiseen on luotu moderni, pääosin digitaalinen alusta Caesarin ja Machiavellin lähestymistapojen laajamittaisemmalle hyödyntämiselle.

Informaatiotila

Nykyisin puhutaan informaatiotulvasta, sillä viimeistään älylaitteiden myötä ihmisillä on jatkuvasti käytössään valtavia määriä dataa. Tuo data kulutetaan usein erilaisten sovellusten kautta, joiden ansaintalogiikka perustuu käyttäjän pitämiseen sovelluksen parissa. Tämä ei riipu siitä, onko kyseessä ostettu mediapalvelu vai käyttäjän lompakolle ilmainen sosiaalisen median alusta, sillä molempien lähestymistapojen viivan alle jäävä osuus määräytyy käyttäjien määrän ja tarjotun informaation käytön perusteella.

Termi filter bubble eli suodatinkupla viittaa erityisesti digitaalisen informaation käyttäjien kup-

SUODATINKUPLA OLI ONGELMA JO ENNEN NYKYISTÄ SYNTEETTISEN JA VÄÄRENNETYN INFORMAATION AIKAKAUTTA.

lautumiseen siten, että näiden katselemat syötteen niin sosiaalisessa kuin perinteisessä mediassa ruokivat yksipuolisesti tiettyä näkökulmaa tai narratiivia. Näkemystä on sittemmin luonnollisesti haastettu ja sen merkitystä tutkittu, mutta mekanismi on olemassa.

Suuri osa sosiaalisen median houkuttavuutta ja koukuttavuutta lisäävistä algoritmeista toimii ahneesti valikoimalla käyttäjälle sellaista sisältöä, jonka parissa tämä todennäköisimmin viihtyy pisimpään. Viihtyminen ei ole tässä yhteydessä synonyymi miellyttävälle kokemukselle, sillä usein uhkaava ja vihamielinen, surullinen tai järkyttävä sisältö ovat omiaan kaappaamaan käyttäjän huomion. Tällöin käyttäjä ei välttämättä näe pelkästään itsensä kanssa samanmielistä sisältöä, vaan nimenomaan päinvastoin, mustamaalaten kärjistävimmällä mahdollisella tavalla mielikuvan eriävistä mielipiteistä ja näiden esittäjistä sekä vahvista epävarmuutta ja -luottamusta.

Käytännössä pienen mittakaavan tai merkittävyyden asiat voivat ylikorostua käyttäjälle saaden jonkin ilmiön vaikuttamaan huomattavan tärkeältä ja esimerkiksi poliittisten päättäjien huomiotta jääneeltä.

Jo yksinkertaisilla tekoälymenetelmillä kyetään valikoimaan käyttäjälle tämän käyttäytymiseen perustuen sellaista materiaalia, joka saa huomattavan määrän käyttöaikaa itse sovellukselle.

Suodatinkupla on nähty ongelmaksi jo ennen synteettisen sekä suoranaisesti väärennetyn informaation aikakautta, joka on vastikään alkanut. Venäjän konventionaalisesti miehitetyt trollitehtaat ovat aiemmin täyttäneet informaatiotyhjiöitä ja luoneet huomiosta ja uskottavuudesta kilpailevia narratiiveja manuaalisesti, pyrkien vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen sekä siihen, miten hyvin yksittäinen äänioikeutettu kykenee seuraamaan aina vain monimutkaisempia syy-seuraussuhteita.

Nykyisellään tekoälyä kyetään käyttämään disinformaation sekä väärennetyn informaation tuottamiseen nopeammin, laadukkaammin ja laajemmalla skaalalla kuin aiemmin.

Kognitiivinen vaivannäkö

Kognitio – prosessi, jolla tieto ja ymmärrys kehittyvät mielessä. Siinä missä Gutenbergin kirjapaino päätyi demokratisoimaan tietoa ja kouluttautuneisuutta, ovat älylaitteet ja tekoälyn edistysaskeleet ottaneet askelia huomattavasti pidemmälle. Alun perin kirjojen saatavuus ja hinta ovat olleet merkittäviä kynnyksiä yhteiskuntaloikille; nykymuodossaan multimodaalisten suurten kielimallien avulla ihminen voi sen sijaan degeneroitua tyylipuhtaaksi käyttäjäksi järjestelmälle, joka ei edellytä edes kirjallista taitoa. Yhdistämällä puheentunnistuksen ja kielimallien suorituskyvyn käytännössä kirjoitus- ja lukutaidoton ihminenkin kykenee tuottamaan vaikakapa varsin tyylipuhtaan ja asiantuntevalta vaikuttavan sähköpostiviestin ja vieläpä suoraan vieraalle kielelle.

Kognitiivisen kyvykkyyden kannalta tässä on nyrinkurinen ongelma verrattuna kirjapainon keksimiseen. Kirjapaino mahdollisti kognitiivista vaivannäköä. Ensin piti opetella lukemaan, sen jälkeen omaksumaan ja ymmärtämään lukemaansa, lopulta yhdistelemään tietoa ja kenties tuottamaan jotain uutta. Nyt vaa'an kallistuessa siihen, että kontekstuaaliset keskinäisriippuvaisuudet ja kielelliset taidot kyetään ulkoistamaan tietojärjestelmälle on käyttäjän mahdollista asemoida itsensä eräänlaiseksi passiiviseksi seuraajaksi tai avustetuksi käyttäjäksi.

Fyysisestä näkökulmasta analogiaksi voisi valita esimerkiksi sähköpyörät: oiva tapa tehostaa työmatkaa, mutta kuntoilumuotona konventionaaliseen pyöräilyyn verrattuna järjetön.

Delegoidaanko oma ajattelu sovellukselle?

On oletettavaa, että passiivisuus ja tiedonkäsittelyn eräänlainen laiskistuminen lopulta heikentää kykyä omaksua ja käsitellä tietoa rapauttaen samalla kriittisyyttä ja medialukutaitoa. Ikävämmin muotoiltuna seurauksena on tyhmentyminen. Lisäksi tällaisen passiivisen käyttäjän roolin omaksuminen delegoi kognitiivista kykyä jonkin yrityksen teknologia-tuotteen haltuun.

Descartes, jonka filosofiassa ajattelu oli todiste olemassaolosta, epäilemättä kääntyisi haudassaan

nopeammin kuin Kremlin puhemiehen narratiivit, jos tämä saisi tietää nykyisestä kehityssuunnasta. Esimerkiksi muinaiset spartalaiset eivät alun perin halunneet rakentaa muuria kaupunkinsa ympärille, jotta kansalaiset olisivat motivoituneita ylläpitämään omaa sotilaallista suorituskykyään asianmukaisella vaivannäöllä.

Missään nimessä ei pidä ajatella, että digitalisaatio ja sen ilmentymät ovat pelkästään negatiivinen asia, eikä tässä kirjoituksessa väitetä paluuta renessanssiin ratkaisuksi nykyisen informaatioympäristön haasteisiin. Yhtenä osoituksena voidaan pitää sitä, että periaatteet informaatiovaikuttamiseen ja kognitiiviseen sodankäyntiin ovat syntyneet jo antiikissa. Vain ympäristö, sen saavuttavuus ja tehokkuus, ovat nousseet uudelle tasolle. Digitaalinen ympäristö muodostaa modernin informaatiotilan, jossa pahimmillaan kriittisen ajattelun ja itsensä haastamisen sijaan tullaan yleensä ennemmin ruokkineeksi jo omaksuttuja näkemyksiä tai delegoimaan oma ajatustyö jonkin järjestelmän tai foorumin ongelmaksi.

Ongelmana ei myöskään ole pelkkä kognitiivisen vaivan delegointi, vaan ymmärrys käytetyistä järjestelmistä ja menetelmistä. Toistaiseksi esimerkiksi kielimallit ovat alttiita hallusinaatioille ja eriskummallisille yhdistelmille faktaa ja seipitettä, kuten Googlen hakukoneen tekoälytyökalu viimeisimpien joukossa demonstroi.

Subjektiiivisesti tulkittu ongelmakohta on siinä, että älykäs tai siltä vaikuttava tekoälyjärjestelmä mahdollistaa systeemisen tyhmentymisen ja segregaaation. Vaarana on, että yhteiskunnat jakautuvat entistä vahvemmin tarjoajiin ja käyttäjiin, joissa käyttäjien ohjailu on tarjoajien käsissä. Tästä osoituksena toimii aiempi esimerkki *Googlen Geministä*, johon oli ohjelmoitu tiettyjä inklusiivisuussääntöjä monipuolistamaan luotavaa sisältöä, jotta muun muassa historian väärentämiseen näiden sääntöjen noudattamiseksi.

Pidemmällä tähtäimellä kyseessä voi olla itseään ruokkiva kehityssuunta, sillä tarjontaa kehittävien tahojen järjestelmät edellyttävät innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisua eli merkittävää kognitiota tuotteen taas helpottaessa entisestään käyttäjän kogni-

Sosiaalisen median houkuttavuutta ja koukuttavuutta lisäävät algoritmit valikoivat käyttäjälle sellaista sisältöä, että tämä viihtyy pisimpään juuri kyseisessä sovelluksessa.

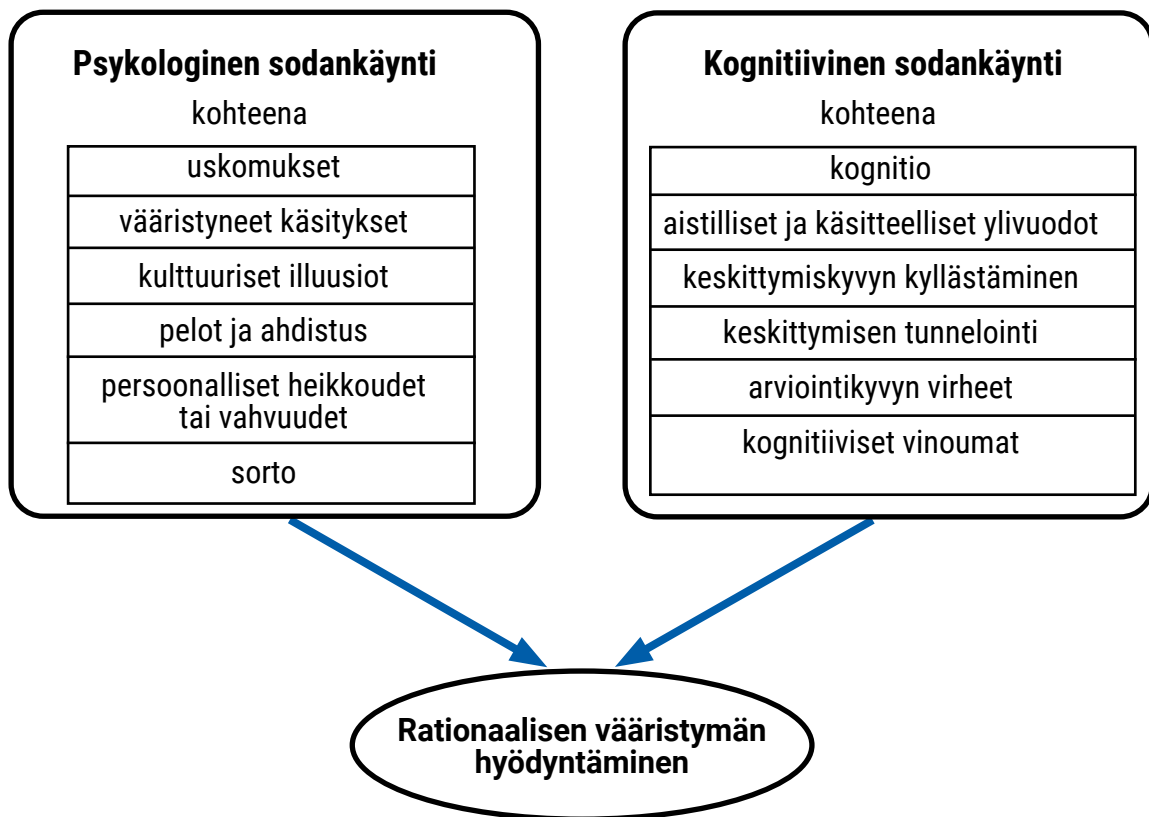
tiivista kuormitusta. Lopputulos saattaa syventää jakolinjaa ja mahdollistaa entisestään kognitiivista sodankäyntiä.

Kognitiivinen sodankäynti

Nato määrittelee kognitiivisen sodankäynnin (*Cognitive Warfare*) pyrkivän vaikuttamaan asenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttamalla, suojaamalla tai häiritsemällä yksilöiden, ryhmien tai populaatioiden kognitiota saadakseen yliotteen vastustajasta, hyödyntäen synkronoidusti muita voimankäytön menetelmiä. Kiina kuvailee kognitiivista sodankäyntiä yleisen mielipiteen, psykologisten operaatioiden ja laillisten vaikuttamiskanavien käyttämisenä voiton saavuttamiseksi.

Kognitiivinen sodankäynti keskittyy hyökkäämään ja rapauttamaan rationaalisuutta, tuottaen systeemistä heikkoutta ja mahdollistaen tällaisten heikkouksien hyödyntämisen. Yksinkertaistetusti hajauttamaan ja hallitsemaan. Yhdistettynä nykyteknologiaan, algoritmiseen kuplautumiseen, väärennettyyn ja synteettiseen dataan kyetään ennen-

näkemättömän tehokkaasti vaikuttamaan mielenkiinnon kohteisiin ja mielipiteisiin. Professori **Coeckelbergh** kirjoittaa näistä näkökulmista ja tekoälyn vaikutuksesta nimenomaan länsimaisiin demokratioihin, vaikkei puhukaan kognitiivisesta sodankäynnistä.

Kognitiivisen sodankäynnin koetaan liittyvän osin kybersodankäyntiin juuri sen nykyisen, digitaalisen ulottuvuuden vuoksi. Toinen liittymäpinta on psykologinen sodankäynti. **Francois du Cluzel** kuvaa näiden eroa Naton tiedeyhteisön julkaisussa mukaillen professori **Bernard Claverien** näkemystä kuvan esittämällä tavalla.

Tekoäly ja demokratia

Viime aikojen villeimmissä visioissa myös allekirjoittaneelta on kysytty, milloin robottiarmeijat korvaavat nykyiset asevoimat tai onko tekoälyn supervälitys eksistentiaalinen uhka ihmiskunnalle. Todellisuudessa kumpikaan näistä skenaarioista ei ole yhtä relevantti ja välitön kuin tekoälyn muodostama systeeminen uhka demokraattisille järjestelmil-

le. Kognitiivinen sodankäynti, informaatiotilan hallinta ja vaikuttaminen ovat jo käytössä, ja sovelletut menetelmät kehittyvät koko ajan tehokkaammiksi.

Autoritäärisille valtioille ei muodostu samanlaista uhkaa kuin demokraatioille johtuen autoritäärisen päätöksenteon kapeudesta. Demokraattisessa järjestelmässä systeeminen vaikuttaminen tekee pahimmillaan päätöksenteosta haavakon, joka ei kykene reagoimaan suoraviivaisempien ja keskitetympien vastustajien tai kilpailijoiden tehokkuuden kanssa. Mikäli sotilaiden osa politiikan jatkeena jää realisoitumatta poliittisista syistä, on mahdollista kiinalaisen ajatusmallin mukaisesti voittaa vastustaja ilman konventionaalista sodankäyntiä.

Sotilaille kognitiivinen sodankäynti muodostaa kaksi ilmeistä uhkaa: suoran vaikutuksen joukkoihin, näiden motivaatioon ja suorituskykyyn, sekä toisaalta uhan poliittisen päätöksenteon kyvykkyydelle.

Etenkin Suomessa sotilaat on perinteisesti nähty politiikasta irrallisina toimijoina, joiden objektiivinen tehtävä on toteuttaa sotilaallista maanpuolustusta ottamatta kantaa tai vaikuttamatta politiikkaan, jonka jatkeena sotilaallinen toiminta näh-

dään. Ajatusmalli on järkevä ajatellen esimerkiksi sotilasvallankaappauksien uhkaa ja erilaisten junttien muodostumisen ehkäisemistä, mutta asettaa tässä tilanteessa sotilaat erikoiseen asemaan politiikan jatkeena, jos vaikuttaminen kohdistuu sotilailiseen suorituskyykyyn välillisesti yksilöiden ja poliittisten instanssien kautta.

Kokonaisturvallisuus ja resilienssi

Tulevaisuus ei ole tietenkään menetetty. Ratkaisu ei kuitenkaan ole yksiselitteisen sotilaallinen. Suomalainen kokonaisturvallisuuden malli on ollut esikuvana maailmalle Ukrainan sodan nostettua turvallisuusnäkökulmat jälleen mielenkiinnon keskiöön. Tähän holistiseen malliin kuuluu myös kansalaisten resilienssi, jotta yhteiskuntajärjestys on valmiimpi ja vahvempi torjumaan myös ei-sotilaallisia vaikutusyrityksiä.

Oleellisia keinoja kognitiivisen sodankäynnin ja informaatioaikakauden haasteille on ylläpitää ja kehittää koulutusjärjestelmää, keskittyen kognitiivisten kykyjen kehittämiseen ja tukemiseen. Ajattelemaan oppiminen on tekoälyn aikakaudella entis-

tä kriittisempää ja rima asettuu korkeammalle. Yhtenä sotilaiden osa-alueeseen kuuluvana tekijänä Suomella on lähes ainutlaatuinen kyky vaikuttaa rajoitetun poikkileikkaavasti kokonaisuun ikäluokkiin, ainakin miesten osalta, sillä varusmiespalvelus tarjoaa rajapinnan kehittää kansallista resilienssiä myös kognitiivista sodankäyntiä vastaan. Kriittisen ja analyyttisen ajattelun kehittyminen ei kuulu perinteiseen ja jo vanhentuneeseen käsitykseen varusmiespalveluksesta, mutta tämän korostaminen palvelee niin yksilöä kuin yhteiskuntaa vaivaansa suuressa mittakaavassa.

Vastaavasti tarvitaan poliittista tahtotilaa toimia erilaisia sovelluksia ja järjestelmiä vastaan. Sotilaiden osaksi jää tässä kohtaa asiantuntemus ja neuvonanto kognitiivisten vinoumien ja rationaalisuuden rapautumisen estämiseksi päättäjien osalta. Jokaisen omalle vastuulle jää valveutuneisuus omista alttiuksistaan niin kognitiiviselle kuin psykologiselle sodankäynnille. Yhtä oleellista kuin ylläpitää omaa fyysistä kuntoa on pyrkiä kehittämään omaa ajattelua ja osaamista sekä oppimalla uutta että haastamalla vanhoja näkemyksiä. ■

Lähteet kirjoittajalla ja toimituksella.

Reliable. Resilient. Ready.

KNL's CNHF Manpack redefines portable communication with its cutting-edge, software-defined radio technology. Engineered for maximum security, resilience, and reliability, this system boasts the world's most reliable HF communications using a Cognitive Networked HF Waveform that intelligently navigates real-time environmental variables without relying on radio channel predictions.

Our cutting-edge radio solutions adapt to the needs and requirements of modern military and security operations with fast and reliable data links in any operating environment. We operate globally in the field of defence and security. Get connected [knl.fi](https://www.knl.fi)

Puolustusvoimat
Hämeenlinnan alue

KUTSUNNAT

On liian helppoa välttää asevelvollisuus

Asevelvollisuusjärjestelmän
perusta on koetuksella

TEKSTI LAURI J. MATTILA
Kapteeni, Kaartin jääkäriyrykmentti

2000-luvulla nuorten kunto sekä oppimistulokset ovat olleet laskussa ja mielenterveysongelmat nousussa. Samanaikaisesti entistä harvempi ikäluokkansa edustaja on suorittanut varusmiespalveluksen. Ukrainan sodan aikana kutsunnoissa palvelukseen määrättyjen osuus on hieman kohonnut. Ellei kyseessä ole harvinainen yhteensattuma, vain kohonnut maanpuolustustahto antaa uskottavan selityksen muutokselle.

Mikäli motivaation – siis maanpuolustustahdon – paraneminen selittäisi positiivisen kehityksen, voi hyvin perustein väittää varusmiespalveluksen välttämisen olevan liian helppoa. Kuten Aseistakieltäytyjäliitto verkkosivullaan kertoo: ”Tällä hetkellä noin kolmasosa asevelvollisuusikään tulevista juridisista miehistä ei enää käy armeijaa ja noin neljäsosa ei suorita mitään palvelusta. Voidaan hyvällä syyllä kysyä, onko Suomessa tälläkään hetkellä ’yleistä’ miehiä koskevaa asevelvollisuutta.”

Liiton toteamus on kiusallinen, sillä se välillisesti kyseenalaistaa asevelvollisuusjärjestelmän perustan eli korkean maanpuolustustahdon. Tuskinpa kukaan nimittäin uskoo, että noin suuri osuus olisi täysin kykenemättömiä minkäänlaiseen palvelukseen isänmaamme hyväksi.

Nostan esille olemassa olevia laillisia väyliä, joista osaa mielestäni myös hyväksikäytetään asevelvollisuuden välttämiseksi. Kuvaan myös sitä, miten joidenkin asevelvollisuuden välttely vaikuttaa jäljelle jäävien maanpuolustustahtoon.

Pahimman koittaessa maanpuolustustahdoisesta ja koulutetusta laajasta reservistämme muodostetaan ne joukot, jotka pyrkisivät estämään esimerkiksi Ukrainassakin havaitut venäläisten siviiliväestöön kohdistamat ryöstöt, raiskaukset, kidutukset ja murhat. Puolustaessaan yhteistä isänmaata velvollisuudentuntoiset suojelisivat hengellään myös heitä, jotka eivät kyvykkyydestään huolimatta haluaisi puolustaa aseellisesti edes lapsia, raskaana olevia taikka vanhuksia, siis kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia.

Jotta maanpuolustustahto säilyisi nykyisellä korkealla tasollaan, on asevelvollisuusjärjestelmän kestävä reiluus- ja oikeudenmukaisuustarkastelu myös poikkeusolojen aikana.

Ahvenanmaalaiset

Sotaväkemme toiminnan perustana on koko valtakunnan puolustaminen, mitä varten tuotamme asevelvollisuuden kautta laajan reservin. ”Rauhan saarelaiset” tulevat normaalioloissa asevelvollisiksi vain omasta hakemuksestaan, mutta asevelvollisilla yleisesti on vastuullaan myös de-

Max [REDACTED], 20, ei olisi valmis "heittämään elämänsä" sodassa – kolme sivaria kertoo tarinansa

Siviilipalvelusjohtajan mukaan palvelukseen hakeutuvien määrä on pysynyt tasaisena. Osaa siviilipalvelukseen hakeutuvista armeija ei kiinnosta, osa taas hakee työkokemusta.

Yleisradion artikkelissa 23.1.2024 vakaumukselliset syyt ovat jääneet taka-alalle.

militarisoidun saarimaakuntamme puolustaminen. Onneksi vapaaehtoisuuttakin on ahvenanmaalais-ten keskuudessa olemassa. Onkin ollut mieltä ylen-tävää lukea lisääntyneestä kiinnostuksesta reservi-läistoimintaa kohtaan, ja jopa Ahvenanmaan maa-kuntakomppanian perustamista on ehdotettu. Tie-tysti myös Ahvenanmaalla omaa kotiseutua pide-tään puolustamisen arvoisena, vaikka demilita-risointi hankaloittaa asiaa.

Silti on syytä kysyä, miksi kaikki kyvykkäät ah-venanmaalaiset eivät osallistu aseelliseen maanpuo-lustukseen, vaan voivat luottaa mannersuomalais-ten vuotavan verta haluttomienkin puolesta?

Ei-vakaumukselliset siviilipalvelusmiehet

Asevelvollinen voi vakaumuksellisista syistä siirtyä siviilipalvelusvelvolliseksi. Vaatimus vakaumukseen perustuvista syistä on kuitenkin enää kuollut kirja-us, sillä siviilipalvelukseen hakeudutaan ja sinne pääsee myös käytännöllisistä syistä. Useamman ko-kemusasiantuntijan kertomuksista onkin muodos-tunut kuva, että siviilipalvelusvelvollisen ammattiin tai mielenkiinnonkohteisiin sopiva tehtävä sekä ar-jen yhteensovittaminen ovat olleet vakaumusta tär-keämpiä perusteita siviilipalveluksen valitsemiselle.

Siviilipalvelus on vaihtoehtona silti perusteltu, ja maailma olisikin huomattavasti parempi paikka, jos kaikki olisivat vakaumukseltaan yhtä hyveellisiä. Tästä huolimatta en ole tässä epätäydellisessä maail-massamme käsittänyt erästä asiaa: miksi vakaumus

estää siviilipalvelusmiehiä puolustamasta kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia aseellisesti, kun muut keinot on jo käytetty?

Sotilasvalan rikkoijat

Reservistä erosi vuonna 2022 noin 3 800 ihmistä ja seuraavana noin 1 650 lisää. Vuoden 2024 alun "re-servistäkarkaamiskommenttien" jälkeen reservistä erosi lähes 700 henkilöä yhdessä viikossa. Yhteen-laskettu poistuma on karkeasti puolet saapumiserän I/24 valtakunnallisesta sisäänottovahvuudesta.

Reservistä voi erota omalla ilmoituksella, eikä hakeutumiselle tarvitse olla perustetta. Esimerkik-si epämieluisaan ajankohtaan osunut kertausharjoi-tus voi yksilötasolla laukaista päätöksen erota reser-vistä. Täydennyspalvelus kestää jatkossa vain kolme päivää, minkä myötä reserviläinen siirtyy siviilipal-velusvelvolliseksi. Tällöin hän ei enää ole käytettävis-sä poikkeusoloissa sotilaalliseen maanpuolustukseen.

Järjestely ole sodankestävä valmiusorganisaat-ionne kannalta. Miksi kukaan täysjärkinen ei et-sisi keinoa välttää tunnistamattomaksi silpoutumis-ta tykistökeskityksessä, kun toiset kyvykkäät jättä-vät omalla ilmoituksellaan joukkonsa, johon kuulu-vat sekä paikkansa siinä? Se siitä sotilasvalasta.

Juridisen sukupuolen vaihtajat

Nykyisellään sekä ase- että siviilipalvelusvelvolli-suuden pystyy välttämään omalla ilmoituksella Di-

gi- ja väestötietovirastoon. Tämä juridisen sukupuolen korjaaminen tarjoaa myös helpon väylän asevelvollisuudesta luopumiseen: hakijan on vain kirjattava DVV:n sivuilla olevaan hakemukseen selvityksensä siitä, että kokee pysyvästi kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen. Kuitenkin jo vuoden kuluttua edellisen sukupuolen vahvistamisesta voi asiaan hakea muutosta – tai vaikkapa 30 vuotta täyttäneenä, jolloin miehet eivät enää ole kutsunnalaisia.

Liikettä on luonnollisesti myös vastakkaiseen suuntaan, mutta se ei läheskään korvaa miesten katoamista asevelvollisuusjärjestelmästä. Entiset naiset vapautetaan lääketieteellisiin syihin vedoten palveluksesta rauhan aikana, ellei tarkastettava ole motivoitunut varusmiespalvelukseen.

Miksi yhteiskunta mahdollistaa asevelvollisuuden välttämisen yksinkertaisella hallinnollisjuridisella tempulla? Totaalikieltäytyminen ilman rangais-
tuksen pelkoa on nyt helppoa.

Läketieteelliset tekosyyt

Jos ei ole palvellut rauhan aikana, ei yksilö kuulu myöskään sodan ajan joukkoihin. Asia voi muuttua, mikäli rauhan aikana asevelvollisuudesta vapautettuja tarkistetaan uudestaan, määrätään palvelukseen ja koulutetaan sodan aikana uusiin tehtäviin. Näin toimittiin myös viime sodissamme, sillä talvisodan aikana yli 70 000 miestä todettiin uusintatarkastuksissa palveluskelpoisiksi.

Läketieteellisiä syitä rauhan ajan palveluksesta vapauttamiseen, kansankielisesti C-papereiden saamiseen, on useita, joista eräät ovat helpommin todettavissa perustelluiksi kuin toiset. On oikein, että liian huonossa fyysisessä tai henkisessä kunnossa olevia ei pistetä sellaisiin olosuhteisiin, joissa tila voi huonontua entisestään. Se olisi sekä yksilölle että yhteiskunnalle haitallista.

Silti on olemassa esimerkiksi huumausaineiden käyttöön liittyviä ”terveydellisiä” perusteluja, jotka ovat palvelusturvallisuuden kannalta selviä, mutta joiden lopputulos ei välttämättä mahdu yleiseen oikeustajuun.

Pahimpia ovat kuitenkin he, jotka hyvällä poke-
rinaamalla sepittävät lääkäreille ja Puolustusvoimien lautakunnille muunneltua totuutta omasta terveydentilastaan. Tilanne on hankala ja sukua palveluksessa ”movettamiselle”. Eihän varuskuntasairaaloi-
ssakaan ole enää pitkään aikaan kirjoitettu varusmiehen papereihin ”aiheeton käynti”, sillä jos jokin sattuisi, olisi vastuukysymys hankala.

Kutsuntalautakunta voisi toki määrätä, ja välillä määrääkin tarkastettavan palvelukseen vastoin lääkärin näkemystä, mutta harvemmin puheenjohtajalla on ammattitaitoa kyseenalaistaa lääkärin näkemystä yksilön terveydentilasta. Etenkään silloin, kun tarkastettava itse on vapautuksen kannalla.

Uskon, että poikkeusolojen uusintatarkastuksissa yksilön terveydellistä tilannetta tarkasteltasiin huomattavasti kriittisemmällä otteella kuin nyt. Miksi kuitenkin liikekannallepanon alkuvaiheessa rehellinen perheenisä tai -äiti määrättäisiin sota-
väkeen todennäköisemmin kuin valehtelija tai huumeiden ”bilekäyttäjä”?

Ulkomaalaistaustaiset aliedustettuina palveluksessa

Palvelustehtävissä kokemani perusteella pidän il-
miselvänä, että ulkomaalaistaustaiset suomalaiset suorittavat varusmiespalveluksen huomattavasti harvemmin kuin kantaväestön edustajat, ainakin Puolustusvoimien suurimman aluetoimiston vastualueella Uudellamaalla. Samoin olen havainnut, että erot eri etnisten ryhmien välillä ovat merkittäviä.

Samaan hengenvetoon haluan kuitenkin korostaa, että vaikka etninen tausta antaa viitteitä yksilön halusta suorittaa varusmiespalvelus, määrittävät yksilön tiedot, taidot, asenteet ja viime kädessä teot sen, miten häntä arvioidaan. Asiasta ei ole pienintäkään epäselvyyttä. Tilastoissa yksilöiden teot kuitenkin muodostavat joukon, jota voidaan tarkastella niin hyvässä kuin pahassa.

Olen pohtinut syitä ulkomaalaistaustaisten ali-
edustukselle varusmiespalveluksessa ja nähdäkseni yksinkertaisin selitys on todennäköisin; uskon ulkomaalaistaustaisten omaavan keskivertoa alhaisemman maanpuolustustahdon. Väitettäni tukee erityisesti hoitamattomien asevelvollisuusasioiden tarkastelu: vieraskieliset eli useimmiten ulkomaalaistaustaiset eivät esimerkiksi noudata yhtä säntillisesti asevelvollisuuslain mukaista läsnäolovelvollisuutta kutsunnoissa kuin kansalliskieliset.

Asiaa olisi syytä selvittää perusteellisesti, koska ulkomaalaistaustaisten suhteellinen osuus nuorissa ikäluokissa on kasvanut vielä voimakkaammin kuin pelkkä pääluvun tarkastelu antaisi ymmärtää. Suunta myös jatkuu: viimevuotisen Helsingin kaupungin ennusteen mukaan Uudenmaan vieraskielinen väestö kaksinkertaistuu vuoteen 2040 mennessä ja samaan aikaan suomalaistaustaisten kokonaishedelmällisyysluku on pitkään ollut reippaasti alta netto-

uusiutumisluvun. Kuvaavaa on, että jo nyt Vantaalla joka viides kutsunnaalainen on vieraskielinen ja että Espoossa vieraskielisiä kutsunnaalaisia on enemmän kuin ruotsinkielisiä.

Ulkomaalaistaustaisten osuus tulevissa kutsunna-ikäluokissa tulee siis pitkällä aikavälillä nousemaan radikaalisti. Siksi ilmiö vaatii tarkastelua ja ennen kaikkea pikaisia toimenpiteitä. On pidettävä huolta siitä, että kaikki väestöryhmät ovat sitoutuneet yhteisen isänmaan puolustukseen niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina.

Asiassa on kyse myös oikeudenmukaisuuden tunteesta. Köyhän Suomen maailman onnellisimmaksi maaksi rakentaneilla sukupolvilla on perusteet odottaa, että etenkin turvapaikkamenettelyn kautta Suomen kansalaisuuden saaneilla olisi vahva halu puolustaa uutta turvallista kotimaatansa. Asian luulisi olevan uusille kansalaisille jopa kunniaakysymys, mistä on viime sotiemme ajalta löydettävissä vertailukohtaa. Silloin Suomessa selvästi alle vuosisadan vanhat juutalais- ja tataariyhteisöt osallistuivat vahvasti kansakunnan eloonjäämiskamppailuun. Miksi kuitenkin nykyään ulkomaalaistaustai-

set ovat ylliedustettuina jo ilman laillista estettä kutsunnoista poissa olleiden joukossa?

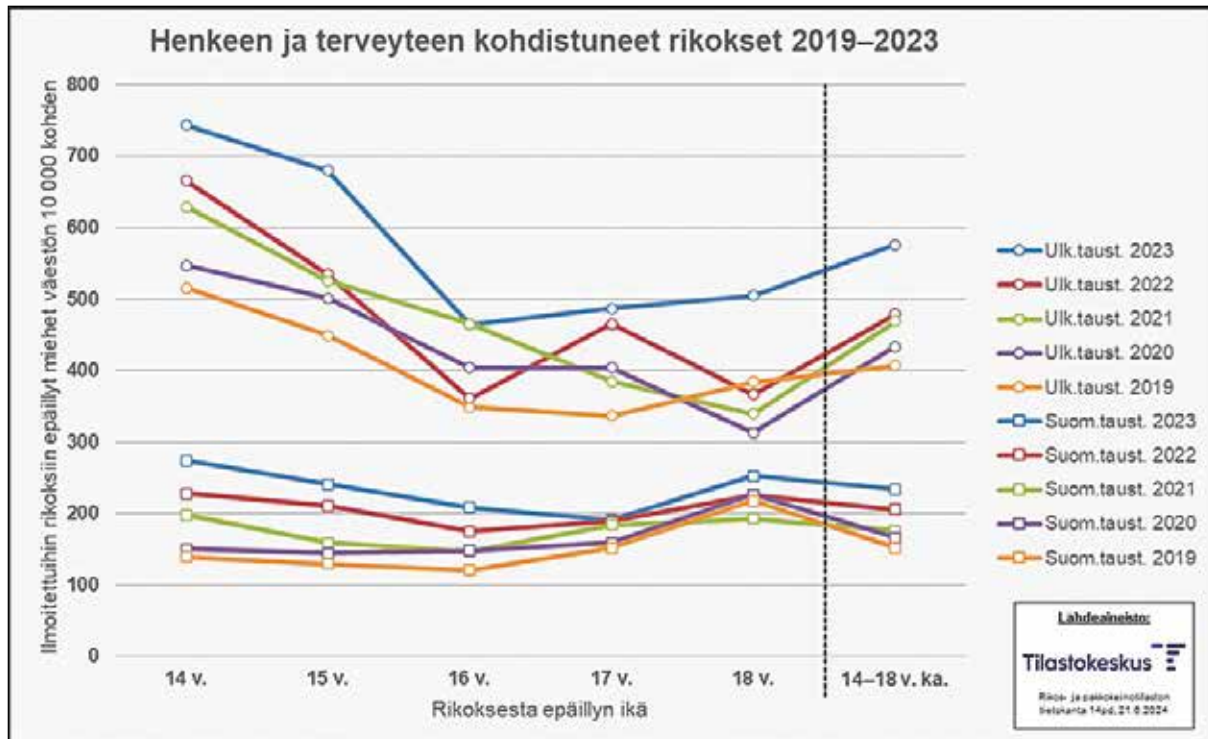
Vaaralliset rikolliset

Varusmiespalveluksen suorittamisen pitää olla turvallista, minkä vuoksi vakavia rikoksia tehneitä ei huoliteta palvelukseen. Määrät ovat toistaiseksi olleet erittäin pieniä, mutta valitettavasti nuorten lisääntyneen väkivaltarikollisuuden myötä palvelusturvallisuusperusteisten vapautusten määrä tulee kyllä nousemaan, kuten alla olevasta taulukosta pystyy tulkitsemaan.

Mitään korvaavaa velvollisuutta tai muuta seuraamusta asiasta ei vaarallisille rikollisille kuitenkaan määrätä. Miten on mahdollista, että itselleen ja muille vaaralliseksi todettu henkilö saa *vapaudu varusmiespalveluksesta* -kortin ”palkaksi” teoistaan?

Kaskussa sotilaita on kolmea laatua

Eversti evp. **Kalle Liesinen** kirjoitti *Kylkiraudassa* (3/2023) 50-vuoden takaisesta kohtaamisestaan

Tietoon tullessiin henkeen ja terveyteen kohdistuneisiin rikoksiin epäillyt iän (14–18 v.), sukupuolen (miehet), syntyperän (ulkomaalais-/suomalaistaustaiset) ja ilmoitusvuoden (2019–2023) mukaan.

muuan Mannerheim-ristin ritarin kanssa. Liesinen kertoi, miten kapteeni evp. **Toivo Honkaniemi** kuivaili leirinuotiolla suomalaisia sotilaita:

– Suomalaisia sotilaita on kolmea laatua, jokaisesta suurin piirtein yhtä paljon. Yksi kolmannes hoi-taa sotimisen. Keskimäinen kolmannes on hyödylinen kipinässä, vartiossa ja muissa töissä niin, että sotivat ehtivät syödä ja nukkua. Kolmatta kolman-nesta on laahattava mukana ja itse asiassa heidät pitäisi heti lähettää kotiin, mutta ei voi, koska se kes-kimmäinen kolmannes meni mukana.

Tulkintani mukaan tarinassa kerrotaan kyvyk-kydestä ja uhrivalmiudesta, jona maanpuolustus-tahto raaimmillaan ilmenee. Ja kuten tarina opet-taa, vaatii yleinen maanpuolustustahto kovassa paikassa sitä, että kaikkien koetaan osallistuvan yhteisen taakan kantamiseen. Nykytilanteen jat-kuessa pelkään, että pikkuhiljaa keskimäinen kolmannes huomaa, mitä viimeinen kolmannes jät-tää koko ajan tekemättä.

Järjestelmästä on pidettävä huolta

Jatkossa olisikin kannettava erityistä huolta siitä, että velvollisuutensa suorittaneet kokevat järjestel-män reiluksi ja oikeudenmukaiseksi. Sisältyyhän sotimiseen riski, jonka raskaimman taakan kantoi viime sodissamme noin 95 000 suomalaista sotilas-ta. Sankarivainajien lisäksi lähes 100 000 pysyvästi vammautuneen piti opetella uudenlainen elämä, il-man kättä, ilman näköä tai kipujen kanssa.

Vertailun vuoksi mainittakoon, mitä uhrauksilla saavutettiin: itsenäinen isänmaa säilytettiin jälkipol-ville ja vain 2 000 siviiliä kuoli, mikä on täysin poik-keuksellisen saavutus puolustustaistelua maailman-sodassa käyneelle pienelle kansakunnalle. Taistellen annetusta uhrista muodostuikin varmasti pienempi, kuin minkä kommunistinen neuvostomiehitys olisi vuosikymmenten aikana antautuneista ottanut.

Mielestäni ihanteellisessa asevelvollisuusjärjes-telmässä ei-niin-maanpuolustustahtojen ei pitäisi pystyä erinäisiin tekosyihin vedoten ulkoistamaan muille vastuutaan puolustaa yhteiskuntamme haa-voittuvimmassa asemassa olevia. Tällöin normaaliolojen vaivannäkö ja poikkeusolojen riskit jakau-tuisivat reilummin. Onhan pohjimmiltaan järjestel-mässä kyse siitä, että joidenkin kansalaisten on kuol-tava vapaina, jotta enemmistö ei joudu elämään va-pautensa menettäneinä.

Asevelvollisuus on pitkään luonut suomalaisessa yhteiskunnassa yhteenkuuluvuutta ja kohottanut maanpuolustustahtoa, koska ylivoimainen enem-mistö ikäluokista on suorittanut varusmiespalveluk-sen. Asevelvollisuusjärjestelmämme on kuitenkin jo pitkään lipunut siihen suuntaan, jossa velvollisuu-tensa suorittaneet voivat perustellusti nähdä yksien hyötyvän toisten uhrivalmiudesta.

Jotta asevelvollisuusjärjestelmästäamme herät-täisi kansainvälistä ihastusta tulevaisuudessakin, on sen perustasta pidettävä hyvää huolta myös jatkossa. ■

Kirjoittajan viimeisimmät palvelustehtävät ovat olleet osas-toesiupseerina Uudenmaan aluetoimistolla maanpuolustus-työn ja kutsuntojen parissa. Artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omiin havaintoihin perustuvia.

Hertz

Suuntaa tien päälle Hertz-autolla

Hertz on Upseeriliiton yhteistyökumppani. Hyödynnä lyhytaikaisen autonvuokrauksen jäsenetuhinnat.

Saat hyvän tarjouksen vuokra-autosta ilmoittamalla jäsennumerosi Hertz Varauspalveluun.

Varaukset:

Hertz Varauspalvelu, puh. 0200 11 22 33
(ma-pe klo 8.00 - 16.00, 0,99 EUR/min+pvm/mpm)

Lisätiedot www.upseeriliitto.fi

Juha-Antero Puistola
Komentaja evp.

Summer of '24

Kun vuoden 2024 kesästä tehdään rallatus, musiikkilaji täytyy valita tarkoin jostain Peltoniemen *Hintriikan surumarssin* ja Popedan *Pitkän kuuman kesän* välistä. Missään tapauksessa Bryan Adamsin *Kesä 69* ei käy, koska siinä viitataan parhaisiin aikoihin koskaan.

Kesä alkoi aika väljähtyneillä eurovaaleilla, jossa Euroopan parlamentti pysyi vielä nitkuttavassa jatkuvuuskokoonpanossa. Pieninä jälkilämpöinä suomalaiset poliitikot sentään kiiruhtivat leimaamaan toisiaan putinisteiksi menneiden ja mahdollisesti tulevien syntien vuoksi. Tuli mieleen, että maata käännettäessä pitää varautua matojen löytymiseen. Haluaako joku aloittaa kuokkimisurakan?

Jännitystä tuli paljon enemmän Ranskan vaaleista, joista sitten näyttikin tulevan vain tulevien myrskyjen ensipuraisu. Jotain täytyy tapahtua sekä Ranskan sisäpolitiikassa että Euroopan unionissa, jos reunimmaisen oikeiston hämmöttävä voittokulku halutaan torpata.

Osa muutoksista halutaan liikkeelle velkarahalla ja hövelillä taloudenpidolla. Ei ole lainkaan muun Euroopan etujen mukaista, jos Ranska lipeää vielä nykyistä enemmän yhteisistä säännöistä. Unioni liiki varmasti jo valmistelee uusia kommervenkkeja, joilla turhan kireiksi arvioituja velkaantumispykälää voidaan kiertää myös unionin itsensä kohdalla. Suomessa se aiheuttaa vinkeän ja kimurantin poliittisen suolisolmun, kun uutta yhteisvelkaa käsitellään.

On tietysti lohdullista muistaa, ettei unionin rahoituskuvioiden aiheuttama päänsärky ole mitään verrattuna rajalain käsittelyyn. Julkisuudessa lain vastustajat ja jostain syystä osa valtakunnallisesta mediasta toki käyttivät laista koko ajan tuttavallisesti nimeä ”käännytyslaki”. Useat asiantuntijat ovat lain hy-

väksymisen jälkeen ehättäneet muistuttamaan, että lain täytäntöönpanijat pistetään aakkosjärjestyksessä putkaan, jos/kun tulevia valituksia ja ilmoituksia käsitellään kansainvälisissä tuomioistuimissa.

Väitän, että rajalaki on osa Suomen kokonaisvaltaisen puolustuksen pidäkettä. Sen tarkoitus täyttyy parhaiten, jos se ehkäisee naapurin kelmintempun. Jos pidäke pettää, niin oletan kruunun sitten seisovan etulinjassa, jos päädytään puuteroidun peruu-kin eteen. Muussa tapauksessa koko sopan seurauksena olisi vain massiivinen luottamusvuoto.

Tuskin oli tavallinen katsoja toipunut lainvalmistelukäänteiden juonikuvioista, kun Yhdysvaltain presidentinvaaleissa siirryttiin suoraan toimintaan.

Presidenttiehdokas Donald Trumpin murhayritys 13.7.2024 on yksi poliittisen historian merkki-paaluja. Nojatuolistategikkoremmissä kiersi jo aamuyöllä viesti siitä, että vaalit oli taputeltu. Joe Bidenin vetäytyminen ehdokkuudesta ei vielä tarkoita vedonlyöntikertoimien totaalista keikahdusta demokraattien suuntaan.

Jos emme ole ihan väärässä, myös Euroopassa pitää tehdä aivan liian pitkään hautunut ryhtiliike oman turvallisuuden kohentamiseksi. Uskokaa tai älkää, niin on tosi paljon sellaisia yhdysvaltalaisia, joiden mielestä Eurooppa voi ihan hyvin maksaa omat laskunsa. Nyt on aika monta vuotta annettu takana tulevan herrasmiehen hoitaa suurin osa piikistä.

Vuoden 2024 kesä on paljastanut aivan liian monta kansallista ja kansainvälistä jakolinjaa. Tiedän ainakin yhden ja mahdollisesti kolme päämiestä, jotka ovat enemmän kuin tohkeissaan, jos he pääsevät taltaamaan railoja leveämmäksi. Kylmälle päälle ja kuivalle ruudille on kysyntää vielä ensi kesänäkin. ■

Miehitysuhasta välirauhaan vuonna 1944

TEKSTI OHTO MANNINEN

Kolmisenkymmentä vuotta sitten entisen Neuvostoliiton arkistot olivat – joitain poikkeuksia lukuun ottamatta – käytettävissä myös kesän 1944 taisteluiden osalta. Arkistojen avoimuus saattoi tosin vaihdella hieman sattumanvaraisesti.

Sodan lopettaminen on aina vaikeaa, jopa suurvallalle, mikäli sota ei ole päättynyt toisen osapuolen ratkaisevaan tappioon. Valtiot eivät ole yksin ratkaisuja tekemässä. Vuoden 1944 alussa Suomi ja Neuvostoliitto toki molemmat halusivat rauhaa, mutta käsitukset sovinnon sisällöstä poikkesivat suuresti.

Suomen ratkaisuihin vaikutti oman sotatilanteen lisäksi aseveli Saksan sotilaallinen voima ja sen heikkeneminen. Toisaalta otettiin huomioon yhteiskuntajärjestelmältään Suomea läheisempien läntisten demokratioiden kanta. Pienelle valtiolle tappioiden välttäminen ja sisäinen yksimielisyys olivat korostetun tärkeitä, ja yksimielisyyden tarve taas jarrutti nopeita käänteitä ulkopolitiikassa.

Neuvostoliiton kantaan vaikuttivat liittolaisten, Englannin ja Yhdysvaltain, yleinen mielipide ja siihen liittyvä maailmalle julistettu lupaus olla puutumatta sodan jalkoihin jääneiden maiden sisäisiin asioihin. Neuvostoliittoa johti yksinvaltaisesti **Josif Stalin**, mutta hänkään ei voinut jättää kokonaan huomiotta valtavia henkilötappioita ja materiaalisia menetyksiä.

STALININ LÄNSIVALLOILLE KUVAAMA Suomen rauhan-ehdojen peruslinja oli Moskovan vuoden 1940 rauhansopimus. Sen lisäksi Suomen olisi luovutettava Petsamo ja maksettava sotakorvausta. Rauhannrat-

kaisun edellytyksenä olisi avunanto- ja tukikohtasopimus ja kansanrintaman muodostama uusi hallitus, sodanjälkeisiä kansandemokratioita vastaava tila. Periaatteessa myös vihollishallituksia tukeneet järjestöt, Suomessa suojeluskunnat, oli lakkautettava.

RAUHAN TEKEMISTÄ JARRUTTI liittoutuneiden valtojen päätös, että Saksalta ja sen satelliiteilta vaadittaisiin ehdotonta antautumista, mikä merkitsi näiden maiden miehittämistä. Kyseenalaista kuitenkin oli, luettaisiinko sotansa erillisyyttä korostava Suomikin Saksan satelliitiksi. Englannin kanta oli taipuisa; se olisi tähän suostunut, mutta Yhdysvallat ei. Suomessa ajatus siitä, että neuvostojoukot saisivat maan hallintaansa, alkoi nousta ylipääsemättömäksi esteeksi rauhan tielle. Stalin tajusi tämän, ja Neuvostoliitto totesi länsivalloille, että puhuminen ehdottomasta antautumisesta heikensi Suomen ja myös Romanian halukkuutta irrottautua sodasta.

Talvella 1943/1944 Neuvostoliitto pyrki Suomen suunnan selvittämiseen. Stalin käytti sekä diplomaattia että sotilaallista pelotetta. Suomalaisille vähäteltiin ehdottoman antautumisen merkitystä, lupailtiin, että Neuvostoliitto ei miehittäisi koko Suomea ja että se luopuisi Hangon tukikohdasta. Kaavailtua avunantosopimusta ei otettu puheeksi.

HELSINGIN SUURPOMMITUKSET helmikuussa 1944 johtivat rauhan tunnusteluun, ja Stalin näkyy olleen vakuuttunut siitä, että Suomi alistuisi aselepoon. Moskovassa suomalaisille maaliskuuhun vaihteessa ilmoitettiin tarkemmin Neuvostoliiton ehdot ja niiden omaan se, ettei niissä ollut tinkimistä.

Ehdot lähtivät Moskovan rauhan pohjalta. Sen lisäksi Suomen oli luovutettava Petsamo, maksettava 600 miljoonan dollarin sotakorvaus, supistettava armeija rauhanajan vahvuuteen, katkaistava suhteet Saksaan ja karkotettava tai internoitava Suomessa olevat saksalaiset joukot. Suomalaisilta jäi salaan se, että Neuvostoliitossa valmisteltiin tuolloin laivasotatukikohdan hankkimista Suomen pääkaupungin

alueelta ja rajan siirtämistä Kymijokilinjalte, vuoden 1743 rauhan tapaan. Nämä olisi – ehkä – tuotu yllättäen varsinaiseen rauhanneuvotteluun, kuten oli tapahtunut talvisodan päättyessä.

Kun oli varmistunut, että Suomen eduskunta tulisi selkeästi hylkäämään Neuvostoliiton rauhan ehdot, ulkoministeri **Vjatseslav Molotov** ilmoitti 10.4. länsivalloille, että Suomea olisi kohdeltava kuten Saksan satelliitteja, mikä siis tarkoitti ehdottoman antautumisen vaatimusta.

Stalin päätti nyt, että Suomi oli otettava haltuun asevoimin ja vieläpä ennen saksalaisten karkottamista Valko-Venäjältä. Suomen armeija oli lyötävä suurhyökkäyksin Karjalan kannaksella ja Aunuksen Karjalassa. Karjalan rintama etenisi kaakosta Sortavalan ja Ilomantsin kautta kulkevalle linjalle (ja siitä edelleen Parikkalan – Värtsilän linjalle) ja Leningradin rintama etelästä Viipuriin, Lappeenrantaan ja edelleen Kymijoelle. Näin oli määrä luoda valmius edetä Suomen tärkeimpiin asutuskeskuksiin ja pääkaupunki Helsinkiin.

Valmiuteen rajoittuminen osoittanee ajatusta, että Suomen alistumisen piti loppuosaltaan sujua taisteluita. Karjalan rintaman komentajalle, kenraali **Kirill Meretskville** Stalin sanoi, että suomalaiset luovuttaisivat, kun Karjalan rintaman joukot saapuisivat Loimolaan, lähelle vuoden 1940 rajaa. Hän epäilemättä uskoi, että Suomen puolustus ja poliittinen vastarinta luhistuisivat, kun Suomen kenttäarmeija lyötäisiin.

On ymmärrettävää, että Stalin ei halunnut käyttää Suomen lyömiseen turhan paljon voimia, kun niitä tarvittiin kipeästi muualle. Aikapula oli merkittävä tekijä, sillä hyökkäys Valko-Venäjälle, eli kuuluisa kilpajuoksu Berliiniin, oli alkamassa. Huoltoa oli varattu esim. Karjalan rintaman osalta 45 päiväksi.

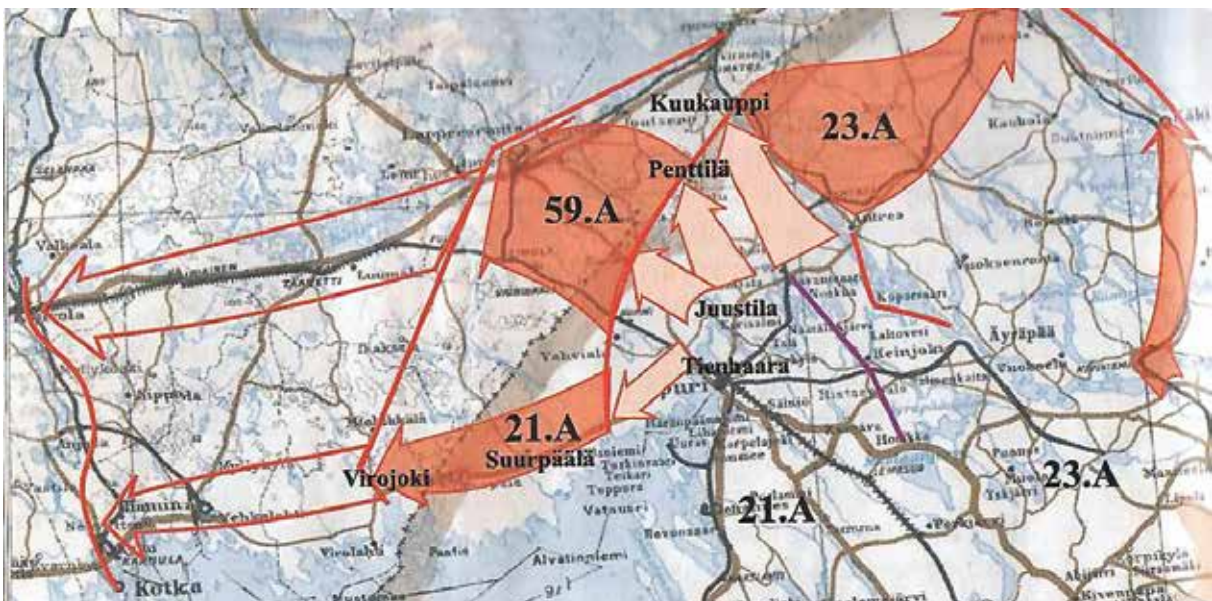
Kymijokilinjan valitseminen tavoitteeksi ei ollut sattumanvaraista. Se oli ajateltu uudeksi rajaksi, sinne mentäessä olisi ohitettu suomalaisten puolustuslinjat ja sen länsipuolelle olisi viimeistään pysäytettävä saksalaiset joukot, kun nämä Suomen antautumisen jälkeen pyrkisivät Suomeen. Ehkä jo silloin, kuten sitten syyskuussa vaikutti myös saksalaisen kostoaseen V (fau) 1:n kantomatka, 200 km eli Kotkan ja Leningradin välimatka.

Suomen johto näyttää olleen vakuutettu siitä, että Suomi jäisi sivuun, kun suursota ratkaistaisiin Keski-Euroopassa. Neuvostoliitolla ei olisi syytä uhrata voimiaan Suomen armeijan lyömiseen, kun maailmalla hyvin tiedettiin, että suomalaiset eivät hyökkäisi. Tähän viittasi mm kenraali Meretkov Stalinille toukokuun lopussa, kun hän perusteli suunnitelmaa hyökätä Lapin saksalaisia vastaan.

Suurhyökkäys alkoi 9.6., länsivaltain aloitettua Normandian maihinnousun. Viipuri joutui neuvostojoukkojen käsiin 20.6., aivan suunnitelmien mukaisesti, mutta käsky Suomen armeijan päävoimien tuhoamisesta jäi toteutumatta.

Suomen hallitus yritti nyt aloittaa taas rauhan-tunnustelut. Se tiedusteli Tukholman kautta rauhan-

Ajatus hyökkäyksen jatkamiseksi Kymijoelle asti kesäkuussa 1944

mahdollisuutta. Neuvostoliiton lähettiläs, madame **Kollontay** ilmoitti 23.6. Tukholmassa, että Neuvostoliitto edellytti Suomen virallisesti ilmoittavan antautuvansa. Jälkeenpäin on neuvostoarkistoista ollut vaikea löytää dokumenttia siitä, oliko Kollontayn määrä puhua ehdottomasta antautumisesta vai vain antautumisesta. Suomalaisille jo antautuminen oli riittävän uhkaava sana.

Antautumiseen Suomen hallituksella ei ollut vielä valmiutta, vaikka Moskovassa suunniteltujen antautumisehtojen ankaruutta ei tuolloin tunnettuakaan. Tuossa vaiheessa antautumisvaatimus lujitti suomalaisten vastarintatahtoa ja helpotti suomalaisten sitoutumista taistelemaan Saksan rinnalla. Tämä tapahtui 26.6. ns. Ribbentrop-sopimuksella eli presidentti **Risto Rytin** henkilökohtaisella sitoumuksella, että Suomi ei hänen johdollaan solmisi erillisrauhaa. Ylipääällikkö, marsalkka **Mannerheim** katsoi, ettei rauhanneuvotteluja voitaisi aloittaa, ennen kuin rintama olisi vakautettu.

HITLER NOUDATTI suurhyökkäyksen alettua kahta linjaa. Ensinnäkin hän lähetti aseita, joukkoja ja viljaa. Ajatuksena oli, että suomalaisia tuetaan, niin kauan kuin he taistelevat ja kestävät. Toinen linja oli – Suomen antautumisen varalta – valmistautua miehittämään Suomen strategisesti tärkeitä kohteita toivoen, että osa suomalaisista jatkaisi taistelua Neuvostoliittoa vastaan. Unkarissa tällainen keikkaus oli talvella toteutettu. Niinpä Hitler 14.6., Suomen rintaman horjuessa, ryhtyi kokoamaan Ahvenanmaan ja Suursaa-ren miehitykseen tarvittavia joukkoja. Yllätysisku olisi voinut alkaa 13.7. Ribbentrop-sopimuksen jälkeen Viipurinlahdelle tuodulla saksalaisdivisioonalla oli vaihtoehtotehtävä Ahvenanmaan miehitykseen.

PUNA-ARMEIJAN SUURHYÖKKÄYS Aunukseen alkoi 20.6., mutta Karjalan kannaksella hyökkäys, jonka oli määrä 28.6. mennessä saavuttaa Virojoen – Lappeenrannan linja, hidastui ja heinäkuussa pysähtyi.

Puna-armeijan Ihantalassa, Viipurinlahdella ja Vuosalmella kärsimät raskaat tappiot osoittivat, että välittömiä tuloksia ei ollut odotettavissa. Edessä oli vielä suomalaisten varustama Salpa-linja. Neuvostoliiton taistelutappiot kesä-heinäkuussa Kannaksella olivat noin 87 000 miestä, mikä oli kolmannes hyökkäyksen aloitusvahvuudesta.

HYÖKKÄYSVOIMAA OLI KULUNUT LIIKAA ja Moskovasta tuli 9.7. käsky luopua hyökkäyksestä Ihantalaa suunnalla ja Viipurinlahdella. Leningradin rintaman komentaja, marsalkka **Leonid Govorov** halusi

jatkaa hyökkäystä, mutta 11.7. yömyöhällä hän sai Stalinilta Moskovassa tiukan kiellon. Vuosalmella yritettiin vielä laajentaa sillanpäättä, mutta sielläkin hyökkäys päättyi 16.7.

Puna-armeijan Karjalan rintama oli hyökännyt vasta vajaan kuukauden ja sillä suunnalla yritys sai jatkaa. Laatokan-Karjalassa suomalaiset torjuivat uudet hyökkäykset, mm. Nietjärvellä kärjistyneissä taisteluissa 17.7. mennessä. Pohjoisempaan kaksi pisimmälle pääsystä neuvostodivisioonaa joutui heinä-elo-kuun vaihteessa Ilomantsissa mottiin ja ne tuhottiin.

Hyökkäyksen pysähdyttyä Neuvostoliiton ylijoh-to jätti Suomen suunnan oman onnensa nojaan, ei lähettänyt lisäjoukkoja vaan veti päinvastoin joukkoja pois heinäkuun puolivälissä Kannakselta ja elo-kuun alussa Laatokan Karjalasta.

Kun hyökkäys tyrehtyi, poliittinen ratkaisu alkoi taas tuntua mahdolliselta, ja madame Kollontay saattoi 12.7. ruotsalaisten välityksellä suomalaisten tietoon, että ehdottoman antautumisen vaatimus oli johtunut hänen väärinkäsityksestään. Kollontay joutui diplomaattiseksi syntipukiksi.

NEUVOSTOLIITON EHTOJA valmistellut Voroshilovin komitea lähetti 21.7. Molotoville – epäilemättä Stalinilta saamiensa suuntaviivojen mukaisesti – luonnoksen ”Suomen antautumisehdot”, siis ilman sanaa ”ehdoton”. Siinä ei enää edellytetty Suomen täydellistä miehittämistä. Sen sijaan Neuvostoliitolla olisi oikeus ottaa haltuun strategisesti tärkeitä kohteita, kuten Petsamo, Kotkan linnoitusalue (eli Salpalinjan eteläpää), Porkkala ja Hankoniemi. Lisäksi voitaisiin harkinnan mukaan ottaa haltuun Helsinki, Ahvenanmaa, Turku, Vaasa, Oulu ja Tornio. Kovin kaukana täydestä miehityksestä tämäkään ehdotus ei ollut.

Tämän linjanvedon seurauksena nyt myös Neuvostoliiton tulisi keskeyttää sotatoimet samaan aikaan kuin Suomen ja vahvistettaisiin demarkaatiolinja, joka sijaitsisi Kymijoella. Siitä oli määrä tulla valtakunnanraja. Lisäksi Suomelle jäisi armeija; Suomesa olevien saksalaisjoukkojen aseistariisunta kuuluisi ehtojen mukaan Suomen hallitukselle, toki neuvostojoukkojen avustuksella ja siksi olisi pakko jättää Suomelle tehtävän edellyttämä määrä joukkoja.

Jo tässä vaiheessa alkoi kuitenkin näyttää siltä, että antautumis-sanakin voisi unohtua. Ruotsista ilmoitettiin Mannerheimille 22.7., että venäläiset olivat valmiit aselepoon edellyttäen, että sen allekirjoittaisi Mannerheim eikä silloisen hallituksen jäsen. Samaa salaista väylää tuli 27.7. ulkoministeri Molotovin nimissä tieto, että Suomelta edellytettiin

hallituksen vaihdosta ja että tämän toteutuessa Neuvostoliitto voisi taata Suomelle itsenäisyyden säilymisen. Mannerheimin merkitys rauhanteon takajana oli jo syksyllä 1943 tullut Tukholman tunnusteluissa esiin.

PRESIDENTIKSI VALITTIIN MANNERHEIM 4.8., ja uusi hallitus nimitettiin 8.8. Sitä ennen Yhdysvallat oli ehtinyt Tukholmasta lähettää rauhanoppositioon kuuluneelle **Urho Kekkoselle** muistutuksen, että presidentin lisäksi täytyi vaihtaa myös hallitusta. Uusi hallitus oli kompromissi. Vanhempia, konservatiivisia ministereitä otettiin sodan kuluttamien nuorempien tilalle. Näiden Suomen poliittisten muutosten jälkeen Saksan päämajassa taas kiihdytettiin sotilaallisia valmisteluja Suomen sodasta irtautumisen varalta, joskin mm. tehtävään tarkoitetut laskuvarjojoukot oli jo ehditty sitoa muualle. Suomen todella katkaistua suhteensa Saksaan annettiin esikäsky Ahvenanmaan valtaamisesta, mutta se jouduttiin peruuttamaan heti 4.9. riittävän voiman puutteessa. Vain Suursaaren valtaussuunnitelma jäi voimaan.

Mannerheim katsoi pitkän harkinnan jälkeen 24.8. ajan kypsäksi rauhantunnustelujen aloittamiseen, kun Stalin oli suostunut Romanian aselepotarjoukseen. Kontakti johti Tukholman kautta tulokseen, joskin Suomessa ehdittiin syyskuussa jo asiaa katua, kun Neuvostoliitto edetessään puuttui, sopimuksesta välittämättä, Romanian sisäisiin asioihin.

HUHTIKUUHUN 1944 VERRATTUNA tilanteen merkittävimmät erot olivat, että Kannaksella oli jouduttu vetäytymään Viipurin taakse ja Itä-Karjalan suoja-alue oli menetetty ja että Suomen kansa muutenkin oli kypsynyt rauhaan, Saksan voima oli entisestään heikentynyt ja elintarviketilanne oli nyt suhteellisen edullinen. Saksalta oli saatu jatkuvasti viljaa, oma sato oli juuri korjattavissa ja Ruotsilta oli saatu takuita vilja-avun saamiseksi, jotta Suomi selviytyisi yli talven. Lisäksi Mannerheimin voitiin odottaa presidenttinä kykenevän johtamaan armeijan ja kansan yhtenäisenä rauhaan.

Neuvostoliitolle taas oli toteutumassa vähintään talvella esitetyn kaltainen sopimus. Sotilaalliselta kannalta saavutettiin päämääränä ollut Suomen saaminen irti sodasta ja neuvostolaivaston pääsy ulos Suomenlahdelta. Myös puna-armeijan arvovalta kesti pysähtymisen vuoden 1940 rajalle, sillä niin toteutuisi tältä osin vuodeksi 1944 määritelty tavoite työntää viholliset Neuvostoliiton rajojen ulkopuolelle.

Stalin oli sodan alkuvaiheessa ollut haluton sitomaan käsiään rajakysymyksissä – ne ratkaisisi voi-

ma. Voimmekin todeta, että Stalinin kanta noudatteli suursodan kehittymistä, ja on tietysti muistettava, että tähän kehitykseen kuului myös se, että Suomen armeija torjui ja kulutti loppuun ne voimat, joita Stalinilla oli Suomea vastaan käytettävissä. Niinpä termi torjuntavoitto on täysin perusteltu.

Suomen hallitus lupasi täyttää Neuvostoliiton ennakkoehdot, joihin sisältyi suhteiden irtisanominen Saksaan. Kun puna-armeijan aseet vaikenivat 5. syyskuuta, ehdottomasta antautumisesta ei enää ollut kysymystäkään. Molotov totesi, nimenomaan, tämän länsivaltain edustajille.

NEUVOSTOLIITTO OLISI HALUNNUT varmistaa Suomen tilanteen jo lopullisella rauhansopimuksella, mutta Englanti katsoi tällaisen liittoutuneiden yleislinjan vastaiseksi. Siksi Neuvostoliitto halusi liittää aseleposopimukseen väliaikaisen sopimuksen tulevista rauhanehdoista. Siten se saisi etunsa turvatuksi ajoissa – ennen sitä tilannetta, jolloin länsivallat olisivat sotatoimien loputtua kyyneleet painostamaan Suomen kysymyksessä.

Syntyi ns. ”välirauhansopimus”. Se allekirjoitettiin vuoden 1940 rauhansopimuksen pohjalta. Lisäksi Suomi sitoutui luovuttamaan Petsamon, karkottamaan tai riisumaan aseista Suomessa olevat saksalaiset joukot, saattamaan armeijansa rauhan kannalle sekä maksamaan 300 miljoonan dollarin sotakorvauksen. Summa oli 7 % kansantulosta ja raskaampi kuin Romanian ja Saksalle vuonna 1944 määritellyt ja suunnitellut velvoitteet. Vielä Neuvostoliitto lisäsi otettaan Suomesta vaatimalla yllättäen, mutta aiempien kaavailujen mukaan, sotilastukikohdan, Hangon sijasta, Helsingin liepeille Porkkalan. Suomen pääkaupungin viereen voitiin rakentaa tuntuva sotilaallinen uhka.

Neuvostojohdossakin ratkaisu aiheutti pohdintaa. On syytä siteerata Molotovin 1960-luvulla lausumia perusteluja sille, että Suomi oli jäänyt miehittämättä: *”Kuinka Suomea sääliittiinkään! Viisaasti tehtiin, kun sitä ei yhdistetty takaisin meihin. Siinä olisi ollut koskaan parantumaton haava. Ei itse Suomi – vaan tämä haava olisi antanut muille aiheen ryhtyä toimiin neuvostovaltaa vastaan. Suomessahan ihmiset ovat sangen itsepäisiä, sangen itsepäisiä. Siellä olisi ollut sangen vaarallinen vähemmistö.”*

Ehdottoman antautumisen vaatimuksesta Suomi oli päässyt neuvottelurauhaan – tosin väliaikaiseen ja valvontakomission kovalla kädellä valvomaan. Aikaa myöten osoittautui, että, peloista ja epäluuloista huolimatta, rauhantila jäi pysyväksi. ■

FREEIMAGELIVE

Aluevalvonta ajan tasalle

TEKSTI **JYRI KOSOLA**

Nato-jäsenyyden myötä sotaa matala-asteisempien keinojen käyttäminen korostuu uhkakuvassa.

Jo 1900-luvun lopulla puhuttiin strategisesta iskusta uhkamallina, jossa hyökkäys kohdistuisi syvälle yhteiskunnan rakenteisiin lamauttaen kriittiset toiminnot, kuten valtion johtamisen. Kohteina olisivat asevoimien lisäksi, tai jopa niiden sijasta, kriittinen infrastruktuuri, kuten sähkö, tietoverkot kaukolämpö, raha- ja maksujärjestelmä ja ruoan sekä veden jakelu. Sähkötuotantolaitosten ja lämpövoimaloiden suojaaminen on myös Ukrainan sodan opien mukaan tärkeätä, mutta vaikeaa. Voidaan arvioida, että Nato-jäsenyyden myötä ennen kaikkea

niin sanottujen sotaa matala-asteisempien keinojen käyttäminen korostuu uhkakuvassa.

Erityisen alttiita ovat sähkönjakeluverkoston voimalinjat, muuntamot ja kytkinkentät, tietoliikenneverkkojen valokaapeliyhteydet ja kiinteät mastot sekä vedenottamot ja jakeluverkostot. Sodan voidaan sanoa kaikkiallistuvan ja kokoaikaistuvan; kohteet ovat kaikkialla ja sotaa käydään ja siihen valmistaudutaan koko ajan. Rikki murretut lukot vesitorneissa eri puolilla maata, katkotut valokaapelit ja kaadetut tietoliikennemastot kertovat laaja-alaisen vaikuttamisen monipuolisesta keinovalikoimasta.

Vastaavasti yhteiskunnan pitäisi kyetä valvomaan ja suojaamaan kohteita koko ajan ja kaikkialla. Puolustusvoimien tehtäviin kuuluu alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen. Tehävä on peräisin aikakaudelta, jolloin sota oli sitä, että jonkun piti tunkeutua aseellisin joukoin valtakunnan alueelle. Informaatioaikakaudella vaikutta-

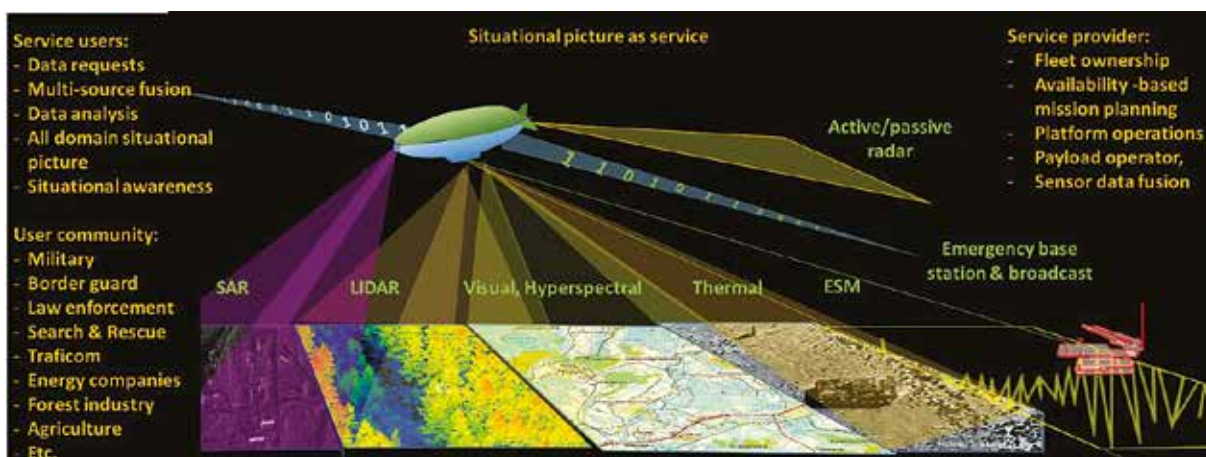

VAATIVAT MOBIILIT JÄRJESTELMÄ- RATKAISUT

JOHTAMISEN MAHDOLLISTAJA

WWW.CONLOG.FI

KUVA: J. KOSOLA

Teknologian ja digitalisaation kehittyessä tilannekuvadataa on saatavissa yhä useammasta lähteestä. Saadun tiedon yhdistäminen ja analysointi on tärkeämpää kuin sensoreiden omistaminen ja operointi.

minen voidaan tehdä myös muutoin kuin aseellisin keinoin ja Suomen alueen ulkopuolelta.

Telemastojen ja sähköpylväiden kaataminen, valokaapeleiden katkaiseminen ja vesihuollon saastuttaminen edellyttävät läsnäoloa. Vastaavasti puolustajalla pitää olla alueellisesti ja ajallisesti kattava, riittävän reaaliaikainen tilanneymmärrys siitä, mitä on tapahtunut, missä ollaan nyt ja miten asiat kehittynevät.

Tarvitaan yhteinen tilannekuva

Suojattavia kohteita on kaikkialla Suomessa ja viranomaisten tilannekuvan on katettava koko valtiomme alue. Tilannekuvan tulisi olla mahdollisimman yhteinen, koska toimijat operoivat samaan aikaan samalla alueella. Ideaalitilanteessa olisi yhteinen tilannetietoallas, josta kukin toimija saisi pääsyoikeuksiensa puitteissa tarvitsemansa tiedot.

Vielä viime vuosikymmenellä pidettiin tärkeänä omistaa ja operoida itse suorituskykyjä tuottavia järjestelmiä ja lavetteja. Puolustuksen normaaliolojen tarpeet ovat huomattavasti kriisiaikaa pienemmät, ja suurin osa hankituista järjestelmistä lähinnä odottelisi varastossa käyttöä, ja vanhenisi käsiin tekniikan nopeutuvan kehityksen myötä. Siksi olisi eduksi, että mahdollisimman moni taho hyödyntäisi sensoreita. Tämä olisi helposti järjestettävissä perustamalla Erilisverkkojen kaltainen valtion omistama droonioperaattori, tai strategista kumppanuusmallia kehittämällä tilata palvelu luotettavalta kotimaiselta yritykseltä.

Vapaaehtoisia valvonnan avuksi?

Koko maan kattavaan aluevalvontaan tarvitaan sekä ihmisiä että tekniikkaa. Ihmisiä olisi saatavissa helposti ottamalla käyttöön vapaaehtoiseen sitoumukseen perustuva valmiusorganisaatio muiden pohjoismaiden lailla. Sillä olisi silmät ja korvat myös siellä, missä Puolustusvoimat ei ole läsnä.

Sodan kaikkiallistuminen ja koko aikaistuminen edellyttää miehittämättömien lavettien käyttöä: vain drooneilla kyetään pitkäkestoiseen valvontaan syrjäseuduilla. UGV:t tuovat ajallista läsnäoloa, mutta alueellinen kattavuus jää pieneksi. UAV:lla asia on päinvastoin; isoja alueita kyetään kattamaan, muttei pitkäksi aikaa, saati pysyvästi.

Satelliittivalvonnan tarjoama alueellinen ja ajallinen kattavuus sekä resoluutio yhdessä suomalaisen maaston, valaistusolosuhteiden ja sään kanssa tarkoittavat, ettei siitä ole tämän haasteen ratkaisuksi. Myös erilaisia pseudosatelliitteja on tutkittu, mutta pohjoiset leveysasteemme asettavat niille niin suuria rajoituksia, ettei niistäkään löydy ratkaisua.

On selvää, että teknologian kehittyessä ja digitalisaation syventyessä tilannekuvadataa on saatavissa yhä useammasta lähteestä. Siksi datan yhdistäminen ja analysointi ovat tärkeämpiä kuin sensoreiden omistaminen ja operointi.

Pooling & Sharing -periaatteen avulla sensorit olisivat ajantasaisempia ja sensoriverkon kattavuus parempi kuin jos jokainen toimija hankkii oman järjestelmän. Mutta onko valmiusviranomaisilla valmiutta tähän?

KUVAT: KELLUU

Ilmalaiva UAV -järjestelmä ei tarvitse lentokenttää eikä kiinteää infrastruktuuria.

Aluksella voidaan operoida myös voimakkaassa tuulessa tuulirajan ollessa 15 m/s. Myrskyyn aluksella ei lähdetä, mutta ei taideta lähteä muillakaan lentävillä laitteilla. Yhtiön tavoitteena on 80 % käytettyvyystaso lennettäessä pilvien alapuolella noin kilometrin korkeudessa.

Talven pakkasennätys -35°C ei yrityksen mukaan aiheuttanut ongelmia arktisiin olosuhteisiin kehitetylle droonille.

Järjestelmä ei vaadi lentokenttää tai muuta kiinteää infrastruktuuria. 40 jalan merikonttiin mahtuvalla aluksella voidaan operoida 50x50 m aukealta.

Pienikokoisen ilmalaivan etuina ovat sen pitkän toiminta-ajan mahdollistama ajallinen läsnäolo, suhteellisen edullisten kokonaiskustannusten mahdollistaman kappalemäärän tarjoama alueellinen kattavuus sekä mahdollisuus luoda tilannekuvaa useille eri toimijoille ja kyky tuottaa maanpäällisestä infrastruktuurista riippumattomia korvaavia tiedonsiirtopalveluita. Kriisissä, jossa kaapelit katkeilevat ja mastot kaatuilevat, tällä voi olla viranomaisten tilannekuvan ja johtamisen kannalta kriittinen merkitys. ■

Vetykaasukäyttöinen ilmalaiva

Suomalainen *Kelluu Oy* on kehittänyt ilmaa keveämmän UAV:n, jonka avulla voisi olla mahdollista kehittää laajojen alueiden pitkäkestoista, tai pysyvää valvontaa. Vetypolttokennolla sähköä propulsioon ja hyötykuormille tuottava konsepti ja yksinkertainen kevyt rakenne mahdollistavat kolmen vuorokauden toiminta-ajan.

Nostekaasuna käytettävää vetyä voidaan tarvittaessa käyttää myös hyötykuorman lisäenergiaksi. Ilma-alusta voidaan tällöin lentää aerodynaamisesti, vaikka siitä nostekaasun kuluessa tuleeikin ilmaa raskaampi.

Kokouskutsuja

**UPSEERILIITON MIKKELIN OSASTON JA ETELÄ-SAVON KADETTIPIIRIN SYYSKOKOUKSET JÄRJESTETÄÄN
TORSTAINA 12.9.2024 KLO 15.00 ALKAEN MIKKELIN UPSEERIKERHOLLA.
KAHVITARJOILU KLO 14.30 ALKAEN.**

Kokouksissa käsitellään sääntömääräiset asiat.

Kokousjärjestys 1. Upseeriliitto, 2. Kadettiipiiri.

Kokousten jälkeen jälkeen tarjotaan päivällinen.

Ilmoittautumiset ml.ruoka-aineallergiat 5.9.2024 mennessä sähköpostiin: upseeriliitto.mikkeli@gmail.com
tai tekstiviestillä puhelimeen: 050 313 8198.

Tervetuloa!

**UPSEERILIITON KOUVOLAN OSASTON SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS PIDETÄÄN TORSTAINA 10.10.2024
KELLO 17.00 ALKAEN RAVINTOLA BONNEVILLESSA.**

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

Kokouksen jälkeen tarjotaan päivällinen.

Kokousjärjestelyjä varten ilmoittautumiset pyydetään sähköpostilla osoitteeseen kouvola@upseeriliitto.fi
2.10.2024 mennessä. Kokoukseen on mahdollista liittyä myös etäyhteydellä.

Mahdolliset muutokset ja kokouksen etälinkki lähetetään vain kokoukseen ilmoittautuneille.

Tervetuloa!

Johtokunta

**UPSEERILIITON KUOPION OSASTON SYYSKOKOUS JÄRJESTETÄÄN MAANANTAINA 21.10.2024 KELLO 12.00
ALKAEN KUOPION KLUBILLA OSOITTEESSA KUNINKAANKATU 10, KUPIO.**

Ennen kokousta kello 12.00 tarjotaan lounas.

Lounaan jälkeen kansanedustaja **Karoliina Partanen** pitää ajankohtaiskatsauksen aiheesta:

”Eduskuntatyö uuden kansanedustajan silmin – lainsäädäntötyö keskiössä”.

Kuopion osaston syyskokous avataan noin kello 13.30.

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset (6 §) asiat. Kokouksessa käsiteltäviksi esitettävät muut kuin sääntömääräiset asiat tulee ilmoittaa viimeistään 14.10.2024 aikana osaston sihteerille Toni Elorannalle osoitteeseen toni.eloranta@mil.fi tai puhelimitse +358 40 068 1501.

Ilmoittautumiset kokouslounaalle ja kokoukseen pyydetään viimeistään 14.10.2024
osoitteessa: <https://forms.gle/v5rcqayYJbi9ubhF9> tai oheisen QR-koodin kautta.

Toivotamme jäsenistömme tervetulleeksi syyskokoukseen!

Johtokunta

Mökkien joulun ja uuden vuoden viikkojen arvontaan ilmoittaudutaan syyskuussa

JOULUVIIKKO JA UUDEN VUODEN VIIKKO OVAT ERITTÄIN HALUTTUJA AJANKOHTIA LOMAILLA LIITON VAPAA-AJANKOYTEISSA. SIKSI NÄILLE VIIKOILLE KONTTAISENRANNAN JA VIERUMÄEN MÖKKIEN VUOKRAAJAT ARVOTAAN.

MAHDOLLISUUTEEN VUOKRATA MÖKKI JOULUVIIKOLLE TAI UUDEN VUODEN VIIKOLLE VOI ILMOITTAUTUA SYYSKUUN AIKANA. ILMOITTAUTUMISAIKA PÄÄTTYY 30.9.2024.

Mökkivuokrausten arvontaan voi ilmoittautua yhdelle viikolle. Arvonta tehdään tiistaina 1.10.2024 ja arvonnassa voittaneille ilmoitetaan sähköpostitse viikolla 40. Varausmaksu 50 € tulee maksaa varauksen vahvistamiseksi. Arvonta-aikana mökki vuokrataan kokonaiseksi viikoksi. Mökkien jäsenhinnat löytyvät verkkosivujen jäsenosiosta.

Vierumäen ja Konttaisen mökkien joulun ja uuden vuoden viikoilla vaihtopäivä on tänä vuonna **perjantai**.

Arvottavat ajankohdat ovat:

- jouluviiikko:	20. – 27.12.2024	(perjantai – perjantai)
- uuden vuoden viikko:	27.12.2024 – 3.1.2025	(perjantai – perjantai)

MÖKKIEN ARVONTOIHIN ILMOITTAUDUTAAN SÄHKÖISILLÄ ILMOITTAUTUMISLINKEILLÄ, JOTKA LÖYTYVÄT MYÖS UPSEERILIITON KOTISIVUILTA JÄSENOSIOSTA.

Ilmoittautumiset Vierumäen mökkien arvontaan linkillä:

https://www.lyyti.in/Vierumaen_joulu_ja_UV_2024

Ilmoittautumiset Konttaisenrannan mökkien arvontaan:

https://www.lyyti.in/Konttainen_joulu_ja_UV2024

KONTTAISEN MÖKKIEN ARVONTA JA EDELLISEN VUODEN VOITTO

Konttaisen mökkien arvonta toteutetaan siten, että edellisenä vuonna mökin saaneet ovat tänä vuonna mukana arvonnassa toisella kierroksella. Tällä menettelyllä useampi jäsen saa mahdollisuuden päästä suosituilla viikoilla Konttaisenrantaan.

UPSEERILIITON YHTEYSTIEDOT

Puheenjohtaja

evl Ville Viita
viita@upseeriliitto.fi
044 501 0378

Varapuheenjohtajat

evl Janne Rautakorpi
rautakorpi@upseeriliitto.fi
0299 800

maj Kari Saukkonen
saukkonen@upseeriliitto.fi
0299 800

Edunvalvontapäällikkö

maj Mika Ylönen
yloinen@upseeriliitto.fi
050 362 2884

Neuvottelupäällikkö

komkapt Kari Nousiainen
nousiainen@upseeriliitto.fi
040 827 1747

Pääluottamusmiehet (PV)

maj Tero Pynnönen
pynnonen@upseeriliitto.fi
0299 500 780

maj Petri Soppi
soppi@upseeriliitto.fi
0299 500 781

kaptl Markus Halme
halme@upseeriliitto.fi
0299 800

RVL:n pääluottamusmies

kapt Aki Järvinen
jarvinen@upseeriliitto.fi
0295 421 491

Viestintäpäällikkö

Essi Lindqvist
lindqvist@upseeriliitto.fi
040 565 1835

Sotilasaikakauslehden toimitussihteeri

komkapt Marko Varama
varama@upseeriliitto.fi
040 844 8255

Hallintosihteeri

Erja Elopuro
elopuro@upseeriliitto.fi
040 537 1799

Liittosihteeri

Päivi Schroderus
schroderus@upseeriliitto.fi
050 338 8228

Toimisto

Laivastokatu 1 B,
toimisto@upseeriliitto.fi
00160 Helsinki

Upseeriliiton Konttaisenranta

Virkkulantie 30
93830 RUKATUNTURI

Asianajotoimisto Lindell Oy

Olli-Pekka Lindell
toimisto@asianajotoimisto-
lindell.fi
(02) 251 1004, 0400 826 078

Loma-Konttainen ky

Puh. arkisin
kello 10.00–15.00
0400 393 756
asiakaspalvelu@
loma-konttainen.fi

UPSEERILIITTO.FI

Jäsenkoulutusta

Valmistautuminen reserviin lauantaina 14.09.2024

Lähiaikoina reserviin siirtyville jäsenillemme järjestetään Upseeritalolla koulutustilaisuus siitä, mitä eläkkeelle siirtyminen tarkoittaa. Koulutuksessa kerrotaan miten ammattitaitoaan voi hyödyntää eri tavoin, miten työtä voi ja kannattaa hakea sekä mihin kannattaa henkisesti varautua eläkepäivien alkaessa. Koulutus alkaa aamukahveilla ja sisältää lounaan sekä iltapäiväkahvit. Tilaisuus on lähitilaisuus.

Ilmoittautuminen viimeistään 2.9.2024: https://www.lyyti.in/Valmistautuminen_reserviin_koulutustilaisuus_0703
Tarkempi ohjelma lähetetään tilaisuuteen ilmoittautuneille sähköpostitse.

Yrityksen perustaminen lauantaina 21.09.2024

Jäsenillemme järjestetään Helsingissä Katajanokan Kasinolla koulutustilaisuus, jossa kerrotaan miten yrityksen voi perustaa. Yritysmuotoja on erilaisia ja niiden käytännön järjestelyt poikkeavat toisistaan. Tilaisuudessa kuullaan asiantuntijoita sekä yrityksen perustaneiden upseereiden omia kokemuksia. Koulutus alkaa aamukahveilla ja sisältää lounaan sekä iltapäiväkahvit. Tilaisuus on lähitilaisuus.

Ilmoittautuminen viimeistään 11.9.2024: https://www.lyyti.in/Yrityksen_perustaminen_koulutustilaisuus_5503
Tarkempi ohjelma lähetetään tilaisuuteen ilmoittautuneille sähköpostitse.

SOTILASAIKAKAUSLEHTI

Maamme johtavaa sotilasalan ammattilehteä julkaisee upseerien akavalainen ammattijärjestö, Upseeriliitto ry.

Puolustusvoimat suorittaa vuositason miljardeja hankintoja, joista päättävät suomalaiset upseerit ja valtionhallinnon virkamiehet. He lukevat Sotilasaikakauslehteä, sotilasalan johtavaa ammattilehteä.

Sotilasaikakauslehti käsittelee puolustusvoimien hankintoja, koulutusta, turvallisuuspolitiikkaa, strategiaa ja ajankohtaisia aiheita.

Varaamalla ilmoitustilaa varmistat yrityksesi näkymisen puolustusvoimien päättäjille.

Varmista näkyvyytesi puolustusvoimien päättäjille

e-mail juha.halminen@mediaosasto.fi
tel. +358 50 5922722

[www.
upseeriliitto.fi](http://www.upseeriliitto.fi)

FF21

Posti Green

COMBITECH

Kovaa softaa

Nopeampaa päätöksentekoa
suorituskykyisillä ohjelmistoilla.

Combitech Finland

www.combitech.fi